

Partij-belangengroepenrelaties in Vlaanderen

Een verkennende kwalitatieve studie van *sterkte, vorm en programmatische relevantie*
van de partij-belangengroepenrelaties in het verkiezingsjaar 2013-2014.

©Tom Schamp, UGent, 2016.

Samenvatting

Deze paper beschrijft de mate waarin belangengroepen en middenveldorganisaties tijdens het verkiezingsjaar 2013-2014 inhoudelijk op de verkiezingsbeloften van de zes zetelende Vlaamse partijen hebben gewogen. Vanuit het perspectief van de politieke partijen besteden aandacht aan drie centrale en aan elkaar gelinkte aspecten van partij-belangengroepenrelaties:

1. de omvang en sterkte van de netwerkingsrelaties (cf. frequentie)
2. de vorm die deze relaties en contacten aannemen (cf. formalisatiegraad)
3. de relatieve impact op de programmatische functie van partijen (cf. beïnvloeding).

Op basis van de inzichten in de aanwezigheid van deze fenomenen en de samenhang ertussen, kunnen we uitspraken doen over de ideologische aansluiting of overlap tussen partijen en belangengroepen en middenveldorganisaties. Aan de hand van de overwegend kwalitatieve analyse beantwoorden we de vraag ook welke contactvorm de inhoudelijke sterkere relaties aannemen.

De resultaten wijzen op het feit dat binnen de vastgestelde algemene samenhang tussen sterkte, vorm en impact, de verschillen tussen de partijen groot zijn, zowel in omvang als in sterkte, vorm en gepercipieerde impact van de relaties. Wat betreft de gepercipieerde impact, die is het meest visibel voor de belangengroepenorganisaties waarmee de ideologische aansluiting het grootst is: de standen (bij CD&V), de werknemersorganisaties (bij CD&V, Sp.a en ook Groen) en werkgeversorganisaties (bij CD&V, N-VA en Open VLD), de mutualiteiten (CD&V en Sp.a), de Vlaamse beweging (VB), en tenslotte de maatschappelijke bewegingen en milieubewegingen (Groen).

Anno 2013-2014 ademt (zelfs) op het (bovenlokale) partijniveau de voor de partijen meest relevante partij-belangengroepenrelatie nog heel sterk de typisch Vlaamse traditionele zuilorientatie voor de traditionele (bestuurs)partijen en de *grassroots*-oriëntatie voor de nieuwe (beleids)partijen.

I. Situering, probleemstelling en centrale onderzoeksvraag

De analyses voor deze onderzoekspaper werden gedaan op basis van kwalitatieve data (i.e. verwijzingen naar specifieke unieke partij-belangengroepenrelaties en –contacten of thematische clusters van belangengroepen en middenveldorganisaties) verkregen in de context van een veel breder verkennend en beschrijvend onderzoek naar de omvang, sterkte en vorm van de contacten tussen partijen en belangengroepenorganisaties.¹ In het kader werden 113 partijtopleden van de zes vertegenwoordigde Vlaamse partijen bevraagd over hun persoonlijke relaties en die van hun partij, de vorm van deze contacten en relaties en over de gepercipieerde impact van die contacten en relaties op de programmatische functie van politieke partijen (in casu het overnemen van eisen, voorstellen, aandacht voor belangen van specifieke belangengroepen). Het onderzochte tijdskader is het verkiezingsjaar 2013-2014, inclusief de campagne.

Op basis van een summiere situering van dit onderzoek in de onderzoeksliteratuur formuleren we in het tweede gedeelte van de dit eerste deel de belangrijkste aannames voor deze studie naar de samenhang tussen sterkte, vorm en impact van partij-belangengroepenrelaties.

1.1 Situering en probleemstelling

Het centrale vraagstuk dat in deze paper wordt behandeld, is of er een programmatische impact uitging van de partij-belangengroepenrelaties in het verkiezingsjaar 2013-2014. We beantwoorden de centrale vraag op welke wijze politieke partijen inhoudelijk beïnvloed worden (of niet) door na te gaan hoe politieke netwerken er uit zien en of er (in het algemeen) samenhang bestaat tussen aan de ene kant de frequentie of sterkte van de contacten, en aan de andere kant de vorm van die contacten aannemen. (Knoke 1990)

De gepercipieerde invloed van de partij-belangengroepenrelaties op de programmatische functie van de zes vertegenwoordigde Vlaamse politieke partijen is de afhankelijke in dit verhaal. Omwille van de

¹ Dit onderzoek wil drie zaken in kaart brengen: (1) de sterkte en de vorm van de partij-belangengroepenrelaties (netwerken), (2) de factoren die deze relaties verklaren en (3) de gerapporteerde impact ervan op de programmatische functie van partijen, in casu bij het opmaken van de verkiezingsprogramma's.

factor 'beïnvloeding' worden partijen en belangengroepen niet als inwisselbaar maar als mutueel afhankelijk van elkaar gezien. (Farrer 2012, 2014)

We onderzoeken eerst en vooral de globale samenhang tussen deze drie aspecten van partij-belangengroepenrelaties voor alle partijen samen. Om mogelijke verschillen in de vastgestelde samenhang te duiden is het vervolgens nodig om de partijen met elkaar te vergelijken. Verschillen duiden doen we aan de hand van profielkenmerken van de partijen (en van belangengroepenorganisaties), in casu differentiëren we tussen de meest herkenbare 'klassieke of traditionele' en de 'nieuwe' partijen én belangengroepen. (o.m. Schouteden et al. 2011; Rasmussen et al. 2015)

I.1.a De drie facetten van partij-belangengroepenrelaties

Partij-belangengroepenrelaties zijn een relatief onontgonnen onderzoeksdomein. (Thomas, 2001) Deze relaties situeren zich omwille van de toegenomen complexiteit aan georganiseerde belangen en aan politieke partijen immers vaker dan vroeger het geval was in het verborgene. Partijen controleren nog zelden belangengroepen van binnenuit zoals dat vroeger wel het geval was, o.a. de sociaaldemocratische partijen waren van die incorporatie een schoolvoorbeeld. (Duverger 1968) Bovendien is door de financiële en organisatorische ontvoogding van de politieke partijen in de jaren 1980 en 1990 de afstand tussen partijen en de andere actoren in de politieke democratie recht evenredig met de professionalisering toegenomen. **Politieke partijen onderstrepen vooral op hun zelfbeschikking, onafhankelijkheid en autonome politieke besluitvorming en lopen belangengroepen nog zelden 'te koop' met het feit dat er ad hoc banden worden gesmeed, laat staan dat ze eventuele structurele overlap in werking en organisatie zouden accentueren.** (Dahl 1982)

Om de relaties in kaart te brengen en ze vervolgens (kwalitatief) te bestuderen hebben we niettemin informatie nodig over minstens drie kenmerken van partij-belangengroepenrelaties: de sterkte of frequentie, de vorm die ze aannemen of formalisatiegraad en de impact die ze genereren. (Allern 2006, 2010) Dat zijn de bouwstenen waarmee we aan de slag gaan.

I.1.b Correlatie tussen 'sterkte', 'vorm' en 'impact'

Onderzoek van o.m. Allern (2006, 2010) wees reeds uit dat samenhang tussen deze drie facetten of aspecten van partij-belangengroepenrelaties kan worden verondersteld: hoe sterker de banden tussen een partij en een of meerdere belangengroepen, hoe groter de kans dat die relaties worden geformaliseerd tot de zogenaamde *strong ties*. (Granovetter 1973)

Sterke partij-belangengroepenbanden zorgen echter voor een centripetale focus op een relatief kleine (selectieve) groep van belangengroepenorganisaties waarmee de sterkste relaties worden aangeknoopt én verder worden onderhouden. Deze focus vertaalt zich in een hogere mate van interne congruentie in de opinie van de partijtopleden over de sterkte, vorm en gepercipieerde impact van de relaties met de vermelde belangengroepen en middenveldorganisaties. Het gevolg is een bestendiging en onveranderlijkheid van de reeds sterke banden (Hannah, Freeman 1984) en de evolutie naar samenklitting van partijen met belangengroepenorganisaties (Katz, Mair 2012; Selle, 1997), desnoods de incorporatie ervan tot ondergeschikte actor binnen de partijwerking (cf. Duverger 1967).²

Omgekeerd maken zwakke contacten en relaties en niet-centrale partij-belangengroepenbanden de partijorganisatie meer permeabel en induceren ze een centrifugaal proces omdat ze de partijnetwerking openstellen voor de invloeden van nieuwe actoren. (cf. de *weak ties* van Granovetter 1973) Dit resulteert dan in een bredere waaier van partij-belangengroepennetwerkrelaties en dus een hogere incongruentie over de meest relevante belangengroepen en middenveldorganisaties, met wie de contacten vaker indirect, ad hoc of toevallig verlopen en dus niet geformaliseerd worden, waardoor ze over het algemeen niet als de inhoudelijk meest relevante relaties beschouwd worden (want die eer is voorbehouden voor de belangengroepenorganisaties waarmee structurele banden worden aangeknoopt en opgebouwd).

Een laatste situatie omvat de onbestaande relaties en de bewust vermeden contacten. Van de belangengroepen en middenveldorganisaties die zich in deze situatie bevinden wordt geen traceerbare invloed verwacht.

I.1.c Het belang van individuele partijenmerken (typologie)

Wat de partijen betreft, wordt een belangrijk onderscheid gemaakt tussen de klassieke (of oude, traditionele) en nieuwe partijen, de bestuurs- en oppositiepartijen en de centrum-, linkse en rechtse partijen. (o.m. Schouteden et al. 2013) Al bestaat er een samenhang tussen deze partijenmerken: de traditionele partijen zijn door de opkomst van de nieuwe partijen sinds de jaren 1960 en '70 opgeschoven naar het ideologische centrum, wat hun bestuursdeelnamekansen o.m. consolideerde. De nieuwe partijen die uit maatschappelijke bewegingen zijn ontstaan en zowel op links als rechts ideologische specifieke maatschappelijke noden en thema's aanboorden en ze politiseerden hebben de voorbije decennia vooral een curriculum opgebouwd als oppositiepartijen lees: nichepartijen of

² Omwille van de macht die politieke partijen hebben (ontwikkeld) kan anno 2014 echter uitgegaan worden van de onder- of nevenschikking van de meeste –zo niet alle- belangengroepen en middenveldorganisaties.

beleidspartijen), niet als bestuurspartijen. **Partijoorprong, ideologische positie of beleidsfocus en bestuursdeelname hangen dus in grote mate met elkaar samen. (Budge et al. 1987)** Die samenhang bepaalt voor een groot deel de sterkte, vorm en inhoudelijke impact van de contacten, relaties en banden met het ‘traditionele’ of politiek geïncorporeerde versus het niet-gepolitiseerde middenveld.

1.2 Opbouw van de onderzochte aannames

In deze studie gaan we binnen de algemeen veronderstelde samenhang tussen sterkte, vorm en impact specifiek na of de traditionele machts- of bestuursdeelnamepartijen vooral aansluiting blijven vinden bij de klassieke sociaaleconomisch en maatschappelijk representatieve belangengroepen (zoals de werkgevers- en werknemersorganisaties) en, omgekeerd, of de traditionele oppositiepartijen (vaak nichepartijen), zoals Groen en Vlaams Belang, overwegend aansluiting vinden bij een veel bredere waaier van belangengroepen en middenveldorganisaties die uit de nieuwe bewegingen zijn ontstaan.

Een ander aspect dat we willen in kaart brengen is de sterkte van de individuele partij-belangengroepennetwerken, waarmee bedoeld wordt dat traditionele of klassiek politieke partijen omwille van hun rijkere bestuurservaring en hun ideologische centrumposities eerder aansluiting vinden tot een bredere keur van belangengroepenorganisaties, dan de politieke partijen die zich binnen een bepaalde niche ideologische minder flexibel opstellen en daardoor minder deelnemen aan het bestuur. Onderstaande tabel vat de aannames ter zake samen.

		Politieke partijen	
		<i>Traditioneel (bestuursfocus)</i>	<i>Nieuw (beleidsfocus)</i>
Belangengroepen	<i>Klassiek (cf. geïncorporeerd in het politiek systeem)</i>	Hoofdaandeel	Marginaal
	<i>Nieuw (incl. bewegingen)</i>	Marginaal	Hoofdaandeel

De kleurschakering geeft weer welk vorm vooral wordt verwacht in welk segment (groen = structureel, geel = georganiseerd, rood = toevallig/niet-georganiseerd). Deze veronderstelde samenhang tussen

gerapporteerde sterkte van de relaties (frequentie) en gepercipieerde programmatische impact wordt zoals eerder aangegeven immers ‘versterkt’ door de contactvorm waarbij de beïnvloeding toeneemt met de formalisatiegraad van de contacten en relaties –een logica die opgaat op voor zowel de oude als de nieuwe partijen en belangengroepen. Niettemin zijn **de oude of traditionele (bestuurs)partijen o.a. omwille van hun sociologische oorsprong en ontstaanshistoriek (Duverger 1967), hun positionering op politiek relevante maatschappelijke breuklijnen (de verzuiling) (o.a. Vande Brande 1997; Kriesi 2010; Celis et al. 2015), hun verstrengeling met de staat en de neocorporatistische politieke besluitvormingscenakels (Vande Brande 1995; Vermoote 2004) en diensgevolge de meer doorgedreven organisatieontwikkeling weliswaar meer geneigd om niet alleen een sterkere interne organisatie uit te bouwen maar ook hun relaties en contacten met belangengroepenorganisaties meer te ‘formaliseren’.** (zie ook: Otjes, Rasmussen 2015) Dat laatste uit zich in een meer centralistische en top-down aangestuurde organisatie (Michels 1962), ook wat de partij-belangengroepenrelaties en –netwerking betreft.

Omgekeerd hebben de partijen die uit de nieuwe bewegingen zijn ontstaan die behoefte naar formele relaties, banden en overlap veel minder of staan er zelfs vijandig tegenover. Hun partij-belangengroepennetwerking is veeleer vrijblijvend, ongecoördineerd en niet-structureel van aard. De impact op de programmatische functie van deze organisatie wordt dan ook geringer ingeschat.

Op basis van deze veronderstellingen worden de meeste observaties verwacht in het eerste kwadrant dat aangeeft dat het merendeel van de relaties en contacten verloopt via de traditionele partijen en met klassieke (geïncorporeerde) belangengroepen en middenveldorganisaties, en, het vierde kwadrant dat samenhang weergeeft voor de relaties en banden tussen ‘nieuwe’ partijen én belangengroepen.

II. Empirisch luik: presentatie van de ruwe data

De hier gehanteerde onderzoeksdata werden verzameld tijdens een uitvoerige survey bij in totaal in totaal 113 partijtopleden, min of meer evenredig verspreid over alle zes de vertegenwoordigde Vlaamse politieke partijen³:

³ Aantal deelnemers per partij (aan het interview): Vlaams Belang (13), N-VA (17), Groen (11), CD&V (22), Sp.a (15) en Open VLD (15).

- enerzijds namen 93 partijtopleden deel aan **een gestructureerd interview** (doorlooptijd: september 2014-juni 2015). Eén van de vragen peilde naar de sterkte van de relaties die partijen met welke belangengroepen onderhouden.
- anderzijds (in heel belangrijke mate overlappend) gaven 73 partijtopleden in **een vragenlijst** (survey) een antwoord op drie vragen die elk vanuit een andere optiek peilden naar de partij-belangengroepenrelatie(sterkte)⁴: (1) met welke belangengroepen of middenveldorganisaties onderhield de partij sterke tot heel sterke relaties, (2) wat waren de thematische meest relevante belangengroepen en (3) welke belangengroep(en) heeft(hebben) het meest hun stempel gedrukt op de meest centrale thema's in het verkiezingsprogramma 2014. (telkens op basis van 41 thematische belangengroepenclusters, zie Annex 1 voor een overzicht van deze thematische clusters of categorieën)

Het eerstvolgende gedeelte vat de kwalitatieve data uit de interviews samen. Het daaropvolgende gedeelte geeft een samenvatting van de antwoorden op de drie vragen die in de survey aan bod kwamen. Na deze presentatie leggen we de link tussen de vraag met welke belangengroepen de sterkste relaties en contacten onderhouden werden en welke belangengroepen in het verkiezingsjaar inhoudelijk het meest heeft gewogen op de beleidskeuzes die in het verkiezingsprogramma 2014 werden opgenomen.

II.1. Analyse op basis van de interviewdata

In de volgende paragrafen vatten we samen wat de partijtopleden van de zes vertegenwoordigde Vlaamse partijen in de rand van de survey te melden hadden over elk van deze aspecten:

- de sterkte van de partij-belangengroepenrelaties en contacten (met welke belangengroepen resp. bewust geen/zwakke contacten)?
- de vorm van deze relaties (structureel, georganiseerd/formeel of persoonlijk/informeel)
- de gepercipieerde (inhoudelijke) impact van die contacten en relaties (hoge versus lage mate van programmatische beïnvloeding).

We overlopen in de volgende paragrafen elk facet of elke dimensie van de onderzochte partij-belangengroepenrelaties meer in detail, maar vooraf presenteren en bespreken we een

⁴ Aantal antwoorders voor deze specifieke vraag uit de survey per partij: Vlaams Belang (12), N-VA (12), Groen (9), CD&V (17), Sp.a (15) en Open VLD (14).

overzichtstabel van alle vermeldde belangengroepen en middenveldorganisaties waarmee elke partij contacten heeft uitgebouwd en/of onderhouden (of afgeblokt) tijdens het verkiezingsjaar 2013-2014.

II.1.a Een totaaloverzicht van de partij-belangengroepenrelaties (frequentie, formalisatiegraad en invloed)

Voor alle partijen samen ziet het totaalplaatje er als volgt uit (zie onderstaande tabel). Dezelfde belangengroepen en middenveldorganisaties kunnen in meerdere categorieën voorkomen.⁵

Betreffende de veronderstelde totale samenhang tussen sterkte van de contacten, vorm en impact, stellen we in het algemeen het volgende vast voor alle partijen samen:

- Ten eerste, **er is een samenhang tussen de gerapporteerde belangengroepen en middenveldorganisaties waarmee (heel) sterke contacten werden onderhouden en de contactvorm:**
 - o Met de belangengroepen waarvan gesteld werd dat de contacten in het verkiezingsjaar 2013-2014 *‘sterk’ tot ‘heel sterk’* waren met de betreffende partij, werden systematisch vaker *structurele* relaties onderhouden
 - o *Hoe breder de waaier* van belangengroepen waarmee een partij sterke contacten aanhoudt, *hoe groter het aandeel georganiseerde contacten* (vooral bij CD&V en VB is die overlap uitgesproken!)
- Ten tweede, **er is een samenhang tussen de gerapporteerde (heel) sterke contacten en de gepercipieerde impact.** Belangengroepen waarvan gesteld werd dat de contacten *‘sterk’ tot ‘heel sterk’* waren, worden systematisch *een grote programmatische impact* toegedicht. Bekijken we nu die samenhang op niveau van de individuele partijen.

Onderstaande tabel geeft een algemeen overzicht van sterkste contacten, de contactvorm en de impactanalyse op basis van de relatieve aandelen per categorie. We corrigeerden hier voor het aantal partijtopleden⁶; met andere woorden we vermelden de gemiddelde aantallen per partijtoplid.

⁵ Opm.: wanneer een belangengroep in twee tegengestelde categorieën werd geplaatst (bv. ‘heel sterk aanwezig’ én ‘totaal afwezig’) werd voor de definitieve toewijzing aan een categorie gekeken welke overweging door de meerderheid van de deelnemers werd gedeeld.

⁶ Partijen met meer deelnemende partijtopleden riskeren immers altijd meer belangengroepen te rapporteren dan partijen met minder deelnemers. Voor de studie van de verschillen tussen de partijen is het beter om de totale gerapporteerde aantallen te verhouden tot het aantal antwoorders.

Sterkte van de contacten	CD&V (n=22)	N-VA (n=17)	Open VLD (n=15)	Sp.a (n=15)	Groen (n=11)	Vlaams Belang (n=13)
	ACW/ACV (15), Unizo (ind. Markant/Artemis) (15). Landelijke Vereniging van Landelijke Katholieke Gelovigen (ind. Katholieke (KVLV)) (15), Gezinsbond (11), Femma (5), Voka (4), CM (3), VBO (3), Zorgnet Vlaanderen (2), VKSO Koepel Katholieke scholen (12), Natuurpunt (2), Vereniging waar Armen het woord nemen (2), Vrouwenraad (2), Werkspijsschakels (2), KWBP, VVS0**, BBL Fevia (voeding), Test Aankoop, Hoge Raad voor Gezondheid, Jong CD&V, Chiro, Scouts, Caritas, Steunpunt Armoedebestrijding, Armoede bij Zelfstandigen, Wereldsolidariteit, RVA, OR.CA***, MinderhedenForum, UNHCR, Human Rights Watch, CGKR****, Kuleuven, J Callebaut (communautaire kleding)	Voka (8), Unizo (6), VVB (4), VKW (3), Doorbraak (2), In de Warandegroep (2), Willemsfonds (2), VKW, Brandweerbonden, Agoria, OZ Eandis, InfraX, Elia, Feibaigen***, Vastgoedsector (CIB), magistratuur, notarissen, gerechtsdeurwaarders, LVZ** , Natuurpunt, Fietserbond, Touring, Sensos, Cavarja, Factedito **, 11.11.11, D66, PWC*, E&Y, Deloitte, KP&M, P De Grauwe, MI Maus, A De Coster, G Noels, L Vereeck, N Slangen (communicatieve kundige), L Annemans (CM) (2), Liberale mutualiteit (2), ABS (2), Liberaal Vlaams StudentenVerbond (LVSU), Bond Moysen, VKW, vakbonden, Umburgse sociale partners, VWSG, Eigenaar syndicaat, Reumanet, Al Zeimer luga, Assistentenhonden, Decenniumdoelen, VAF*, Ipetition, P&V Group, Natuurpunt, BBL, Straten-Generaal, Ringland, MKR, VVD, D66	Voka (4), ACLVB/VSOA (4), Unizo (3), CM (2), Liberale mutualiteit (2), Pharmabe (2), Solidariteit voor het Gezin (2), Willemsfonds (2), VKW, Brandweerbonden, Agoria, OZ Eandis, InfraX, Elia, Feibaigen***, Vastgoedsector (CIB), magistratuur, notarissen, gerechtsdeurwaarders, LVZ** , Natuurpunt, Fietserbond, Touring, Sensos, Cavarja, Factedito **, 11.11.11, D66, PWC*, E&Y, Deloitte, KP&M, P De Grauwe, MI Maus, A De Coster, G Noels, L Vereeck, N Slangen (communicatieve kundige), L Annemans (CM) (2), Liberale mutualiteit (2), ABS (2), Liberaal Vlaams StudentenVerbond (LVSU), Bond Moysen, VKW, vakbonden, Umburgse sociale partners, VWSG, Eigenaar syndicaat, Reumanet, Al Zeimer luga, Assistentenhonden, Decenniumdoelen, VAF*, Ipetition, P&V Group, Natuurpunt, BBL, Straten-Generaal, Ringland, MKR, VVD, D66	ABVV (10), Socialistische Mutualiteit (9), Unizo (4), Voka (4), ACW/ACV (3), ACLVB (3), Gezinsbond (2), Horeca Vlaanderen (2), Zijlkant (3), Jong Socialisten (3), ABVV-Jongeren (2), JOETZ Socialistische Mutualiteiten), Young European Socialists, ACOD (onderwijs), Umburgse Reconversiematschappij), Confederatie Bouw, Grip, Natuurpunt, BBL, WWF, Trein Tram Bus, Gay in Football , Test Aankoop, VDAB, Vluchtelingenwerk Vlaanderen, Zorgnet Vlaanderen, VLOZO (koop VZW's), Federigon (ultzendardband)	ACW/ACV (4), Voka (4)****, Unizo (2), VBO (3), BBL (3)*, Fairfin (2)***, Unizo (2), VBO (2), de vakbonden (koepels en onderwijs) (2), ACLVB (2), WWF, Cavarja, Minderhedenforum, VVS0**, Bral (Duurzaam Brussel), 11.11.11, Bioforum, Triodos, OIKOS, Captains of Industry, Vlaams Armoedenetwerk, Decenniumdoelen, Trein Tram Bus, CM, OZ*****	VVB* (6), Overlegcentrum voor Vlaamsegezinsverenigingen (OVV) (3), NSV**** (3), KVHV**** (3), VNZ (2)***, ABS (2)***, Vlaamse Solidaire Vakbond (VSV) (2), politievakbond (2), Vlaamse Vereniging van Magistraten (2), Gezinsbond (2), Schotse regionalisten (2), Catalaanse regionalisten (2), IJzerwake, Touring, VBZA Samenlevingsopbouw, Rode Kruis, Seniorencorps, VNZ, Neervoud, Voorpost, Pagida, Vlaamse Vereniging voor Tandartsen, De Haven, De Dampers, De Tiersme, Motor Cycle Action Group, Vlaamse Federatie van Rijtscholen, Gaia, Voka, Unizo, Verbond van Kristelijke Werkgevers en Kadertiden (VKW, Etion), PASH*, VMVS**a
Gematigde sterke contacten (vooral passief onderhouden)	Electrabel, Fluxys, Nationale Bank, FANC*****, Europese Christendemocraten, CES*, opni enakers, ondernemers	Borenbonnd, De Haven Vakbonden (6) (1), Gezinsbond, Jong N-VA (vooruit geen aparte gelding), PVDA*, N-VA	CM (2), Liberale mutualiteit (2), ABS (2), Liberaal Vlaams StudentenVerbond (LVSU), Bond Moysen, VKW, vakbonden, Umburgse sociale partners, VWSG, Eigenaar syndicaat, Reumanet, Al Zeimer luga, Assistentenhonden, Decenniumdoelen, VAF*, Ipetition, P&V Group, Natuurpunt, BBL, Straten-Generaal, Ringland, MKR, VVD, D66	Voka (3), Unizo (3), Gezinsbond, ACW, VBS (2), Sp.a (2)	Boerenbond, Westtour, PVV (G Wiiders), FN (M Le Pen), Zweeds democraten, Marink Ring/orde vande Prinzen Privébeveiligingssector, de vakbonden, Gaia, Fedasil, Vlaamse Scholierenkoepel	Boerenbond, Westtour, PVV (G Wiiders), FN (M Le Pen), Zweeds democraten, Marink Ring/orde vande Prinzen Privébeveiligingssector, de vakbonden, Gaia, Fedasil, Vlaamse Scholierenkoepel
Contactvorm	CD&V Gala (3), Test Aankoop (2), Crempesce	N-VA Voka (7), Unizo (4), Vives Kuleuven (2), consultanciesbedrijven* (2), KWB, VBO, ACLVB, Gezinsbond, Accenture	Open VLD Voka (2), Unizo, RI.ZIV, Infirax, Elia, Eandis, (3), Uiber (2), telecomoperatoren, energiedigitalisatie, Zilverblauw (2,7), ACLVB	Sp-a ABVV (*), Socialistische Mutualiteit (3) (Gemeenschappelijke Socialistische Actie (2)), Gezinsbond, Sp-a Jongeren, Zil-Kant, Sp-a (2)*, Voka, VBO, Unizo, Vlaamse	Groen VWSG, Natuurpunt, BBL, Minderhedenforum	Vlaams Belang VVB (5), Vives, VNZ, Vlaamse Vereniging voor Zelfstandigen, Voka, Unizo
Georganiseerd (lomeel)	Voka (2), VBO (2), Gezinsbond (2), VWSG, Zorgnet Vlaanderen, Natuurpunt, Touring, Rijscholen, Zelfstandige Rijstconstructeurs, Federatuio, Febiac, FSMA, Test Aankoop / OIVO**, P de Gijzel, D Mortelmans, B Heynen, P Bracke	Chiro, Vlaamse Jeugdgraad	Voka (2), Unizo, RI.ZIV, Infirax, Elia, Eandis, (3), Uiber (2), telecomoperatoren, energiedigitalisatie, Zilverblauw (2,7), ACLVB	Sp-a (2)*, Voka, VBO, Unizo, Vlaamse	ACV, ABW, Voka, VBO, Essentia	VVR (2), NSV (2), Gezinsbond (2), OVV, Vrijheidsfonds, VSV, Taalactekomité (TAK), Vlaams Nationalistische Jeugd (VNJ), IJzerwake, Voorpost, VNZ, KVHV, Schotse regionalisten, Catalaanse regionalisten, Bakische regionalisten, ABS, VVB, VBZ, Doorbraak, In de Warandegroep, Pro Flandria, VNZ
Persoonlijke link (informeel)	ACW/Unizo/Boerenbond (>50% gelinkt), Voka, VKW, Bozar, De Munt, FSMA***, Nationale Bank	Voka (4), Natuurpunt (2), VNZ**, Regionale landschappen, Boerenbond, Toneelhuis, Bourla, Bozar, Vlaams Energiecentrum, Legen- en politiebonden, staatsveiligheid, Service Clubs (Marinx Ring, Rotary, Lions*), KWB	(2), Willemsfonds, VUB, Voka (Umburg) Advocats be, CM	Onderwijsraad, BBL, B Cantillon	Natuurpunt, 11.11.11	KWB, VVB, ABS, Doorbraak, In de Warandegroep, Pro Flandria, VNZ
Impactanalyse (programmatische relevante)	CD&V ACW/ACV (7), Unizo (7), Boerenbond (4), Gezinsbond (4), Femma/Vrouwen/Maatschappij (3), CM, Willemsfonds, Vereniging waar Armen het woord nemen, Wereldsolidariteit, CGMR, VKSO, Voka, Cavarja, J Callebaut (communautaire kleding)	N-VA Voka (8), Unizo (4), Cavarja (3), Natuurpunt (2), Gala (2), Gezinsbond (2), OVV, VVB, NSZ***, Doorbraak, ABS**, Horeca Vlaanderen, Scouts/Chiro, Vlaamse Jeugdgraad, OVSG*, De Haven, Boerenbond, L Annemans	Open VLD Voka (9), Unizo (6), Liberale mutualiteit (3), ACLVB (2), VBO (3), Katholieke Zakenwinkel (2), Agoria, LVZ **, Nationale Bank, OISO/EC, Willemsfonds, Zorgnet Vlaanderen, VSKO, BECI***, Ringland, Regierprogramma D66 en VVD, LWA + solidariteits voor het Gezin (1)	Sp-a ABVV (5), Socialistische mutualiteit (5), Test Aankoop (4), Trein Tram Bus (2), VBO (2), BBL (2), Natuurpunt (2), Gala (2), Milieuundoelen 2020 (2), Vluchtelingenwerk Vlaanderen (2), Voka, Unizo, Samenlevingsopbouw, Gezinsbond, Cavarja, Greenpeace, 11.11.11, PES****, De Lijn, NMBS, BOEH***, Vrouwenraad, Grip, Straten-Generaal, Ringland,	Groen Vakbonden (ACW/ACV voorop) (2), M Maus (2), A De Coster, K Schoors, P De Grauwe, OIKOS, BBL, 11.11.11, Griauwe, OIKOS, BBL, 11.11.11, armoeleorganisaties	VVB* (3), communautaire bewegingen (bv. Nova Civitas (M Storme), In de Warandegroep (N Vermeire) (2)), ABS, Frontex, Brusselse armoedevereniging, Seniorencorps, Gezinsbond, Unizo, VNZ (2), VSV, Gaia, Vrouwen tegen islamisering, Ademloos, magistraat/politie(vakbond), ABS, TAK, VVB, Gezinsbond, Vereniging Liefhebbers Oldimers
Gematigde Impact	"Via werkgroepen, vaste overlegmomenten, deelname aan bestuursvergaderingen etc."	"Veelal op initiatief van de belangengroep"	"Veelal op initiatief van de belangengroep"	"Opdrachten en informatie van de Verbr"	"Centrum voor Geschiedenis en Racismebest"	"Federal Agentenschap voor Nucleaire Control
	"Studiedienst van de Europese Christendom"	"Christelijke Werkmensbeweging"	"Christelijke Werkmensbeweging"	"Onderzoeks en informatie van de Verbr"	"Centrum voor Geschiedenis en Racismebest"	"Federal Agentenschap voor Nucleaire Control
"Maas Audivoise Fonds"	"E&Y, PWC, KP&M, Deloitte, McKinsey"	"Neutraal Syndicaat voor Zelfstandigen"	"Turks Vereniging voor Voogden (MEIchaud)"	"Onderwijskoopt voor Steden en Gemeenten"	"Vakbonden (ACW/ACV voorop) (2), M Maus (2), A De Coster, K Schoors, P De Grauwe, OIKOS, BBL, 11.11.11, Griauwe, OIKOS, BBL, 11.11.11, armoeleorganisaties"	"Federal Agentenschap voor Nucleaire Control
"Wettelijke patibureauovergaderingen"	"Prijs Waterhouse Coopers"	"Brousset Enterprise, Commerce and industry"	"Turks Vereniging voor Voogden (MEIchaud)"	"Onderwijskoopt voor Steden en Gemeenten"	"Vakbonden (ACW/ACV voorop) (2), M Maus (2), A De Coster, K Schoors, P De Grauwe, OIKOS, BBL, 11.11.11, Griauwe, OIKOS, BBL, 11.11.11, armoeleorganisaties"	"Federal Agentenschap voor Nucleaire Control
"Bond Betre de familie u"	"Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeente"	"Fairfin, Financiële Activiteitswet (ACV)"	"Turks Vereniging voor Voogden (MEIchaud)"	"Onderwijskoopt voor Steden en Gemeenten"	"Vakbonden (ACW/ACV voorop) (2), M Maus (2), A De Coster, K Schoors, P De Grauwe, OIKOS, BBL, 11.11.11, Griauwe, OIKOS, BBL, 11.11.11, armoeleorganisaties"	"Federal Agentenschap voor Nucleaire Control

Omdat de focus van het interview ook lag op de *effectieve* partij-belangengroepenrelaties mag het niet verbazen dat de overgrote meerderheid van alle gerapporteerde contacten (heel) sterk is. Anderzijds is de meerderheid van de contacten met de vermelde belangengroepen ook structureel (en georganiseerd) en bovendien impactvol. (zie Annex 2 voor de absolute aantallen) **De traditionele massa- en zuilpartijen samen (CD&V en Sp.a) zijn goed voor meer dan vier op tien van alle contacten en relaties, van welke aard ook.**

Wat de contactvorm betreft, is **een absolute meerderheid van alle contacten en relaties structureel/georganiseerd**, en nog iets meer wat de traditionele belangengroepen betreft (75% resp. 100%). Het zijn vooral (uitsluitend) de bestuurspartijen die aangaven structurele (of georganiseerde) relaties te onderhouden met belangengroepen en middenveldorganisaties.

Wat betreft de impact, **de inhoudelijke of programmatische beïnvloeding doet zich vooral voor bij de traditionele (bestuurs)partijen**. Ze is in het algemeen heel groot en zelfs iets groter voor de traditionele belangengroepen (93,3%) dan voor de niet-traditionele (90,6%).

In het totaal betreft afgerond 56% van alle partij-belangengroepenrelaties, contacten met traditionele belangengroepen. Opvallend zijn de nog hogere aandelen van de traditionele partijen in de relaties en contacten met de traditionele belangengroepen en middenveldorganisaties (tweede luik van de tabel hieronder).

Tegen deze algemene bevindingen kunnen we op basis van deze data volgende verschillen tussen individuele partijen optekenen (we merken hierbij op dat het om gemiddelde waarnemingen voor elke partij gaat):

- Voor alle belangengroepen samen (eerste deel van de onderstaande tabel):
 - **De ‘heel sterke’ contacten zijn goed voor meer dan driekwart van alle observaties.** Vlaams Belang en Groen rapporteren gemiddeld genomen significant vaker ‘heel sterke’ contacten per partijtoplid of deelnemer en geen ‘slechte’ contacten. N-VA en Open VLD rapporteerden gemiddeld genomen het minst ‘heel sterke’ contacten, maar wel bovengemiddeld vaak ‘sterke’ contacten; CD&V en Sp.a rapporteren gemiddelde niveaus van ‘heel sterke’ contacten (dat aandeel stijgt echter aanmerkelijk als het enkel de traditionele belangengroepen betreft, zie volgende paragraaf).

Gemiddeld aantal unieke belangengroepen per categorie per deelnemer (minstens 2 vermeldingen) *	CD&V (n=22)	N-VA (n=17)	Open VLD (n=15)	Sp.a (n=15)	Groen (n=11)	VB (n=13)	Aandeel in totaal (%)	Aandeel traditionele partijen	Gemiddeld aandeel
Heel sterke contacten (actief)	0,68	0,41	0,53	0,73	0,82	1,00	77,78%	53,97%	0,70
Gematigd sterke contacten (passief)	0,05	0,12	0,20	0,13	0,09	0,08	12,35%	60,00%	0,11
Geen of slechte contacten	0,09	0,06	0,20	0,13	0,00	0,00	9,88%	87,50%	0,08
Totaal	0,82	0,59	0,93	1,00	0,91	1,08			
Aandeel (heel sterke contacten)	83,33%	70,00%	57,14%	73,33%	90,00%	92,86%			
Structureel	0,23	0,24	0,07	0,13	0,00	0,08	48,15%	61,54%	0,12
Georganiseerd	0,09	0,00	0,20	0,07	0,00	0,23	33,33%	66,67%	0,10
Toevallig/niet-georganiseerd	0,14	0,12	0,00	0,00	0,00	0,00	18,52%	60,00%	0,04
Totaal	0,45	0,35	0,27	0,20	0,00	0,31			
Aandeel (structureel)	50,00%	66,67%	25,00%	66,67%	#DIV/0!	25,00%			
Sterke beïnvloeding	0,18	0,35	0,40	0,60	0,18	0,15	90,63%	65,52%	0,31
Matige beïnvloeding	0,00	0,00	0,13	0,00	0,00	0,08	9,38%	66,67%	0,04
Totaal	0,18	0,35	0,53	0,60	0,18	0,23			
Aandeel (impact)	100,00%	100,00%	75,00%	100,00%	100,00%	66,67%			
Opgenomen: voor alle belangengroepen met minstens twee vermeldingen het aantal in elke categorie en het aandeel van de eerste categorie in het totaal (%)									
Aantal unieke <u>traditionele</u> belangengroepen (minstens 2 vermeldingen) *	CD&V (n=22)	N-VA (n=17)	Open VLD (n=15)	Sp.a (n=15)	Groen (n=11)	VB (n=13)	Totaal	Aandeel traditionele partijen	Gemiddeld aandeel
Heel sterke contacten (actief)	0,41	0,18	0,33	0,60	0,55	0,23	74,47%	65,71%	0,38
Gematigd sterke contacten (passief)	0,05	0,06	0,20	0,13	0,09	0,08	19,15%	66,67%	0,10
Geen of slechte contacten	0,00	0,06	0,00	0,13	0,00	0,00	6,38%	66,67%	0,03
Totaal	0,45	0,29	0,53	0,87	0,64	0,31			
Aandeel (heel sterke contacten)	90,00%	60,00%	62,50%	69,23%	85,71%	75,00%			
Structureel	0,14	0,12	0,07	0,13	0,00	0,00	40,00%	75,00%	0,08
Georganiseerd	0,05	0,00	0,20	0,00	0,00	0,00	20,00%	100,00%	0,04
Toevallig/niet-georganiseerd	0,14	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00	20,00%	75,00%	0,03
Totaal	0,32	0,18	0,27	0,13	0,00	0,00			
Aandeel (structureel)	42,86%	66,67%	25,00%	100,00%	#DIV/0!	#DIV/0!			
Sterke beïnvloeding	0,18	0,12	0,27	0,20	0,09	0,00	93,33%	78,57%	0,14
Matige beïnvloeding	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,08	6,67%	0,00%	0,01
Totaal	0,18	0,12	0,27	0,20	0,09	0,08			
Aandeel (impact)	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	0,00%			
Opgenomen: voor alle traditionele belangengroepen met minstens twee vermeldingen het aantal in elke categorie en het aandeel van de eerste categorie in het totaal (%)									
Groen = aanduiding van bovengemiddelde score									
Aanduiding van overlap tussen absolute en relatieve waarde									
*De gemiddelden werden berekend op basis van de absolute aantallen, dus de som van alle respondenten, gedeeld door het aantal respondenten.									
Omdat de n-deelname verschilt tussen de partijen en er een zeer belangrijke inconsistentie is voor wat betreft de enkelvoudige vermeldingen van heel wat belangengroepen werd in beide tabellen enkel rekening gehouden met die belangengroepen die minstens twee keer werden vermeld (waarvoor dus een minimum aan congruentie bestaat).									

- Acht op tien van alle gerapporteerde contacten was geformaliseerd, nl. structureel (48%) of georganiseerd (33%). CD&V en N-VA partijtopleden rapporteren gemiddeld significant meer (frequent) structurele contacten én toevallige contacten⁷; Vlaams Belang en Open VLD rapporteren gemiddeld meer georganiseerde contacten (en vrijwel geen structurele contacten en relaties noch toevallige contacten).
- Alle partijen, behalve Vlaams Belang, geven aan dat als er beïnvloeding is geweest, en dat de impact er van 'sterk' was maar beperkt tot maximaal een handvol belangengroepen. (zie Annex 2 voor de absolute aantallen).
- Voor de traditionele belangengroepen specifiek (tweede deel van de tabel):
 - De (heel) sterke contacten met de traditionele belangengroepen en middenveldorganisaties worden vooral onderhouden door de centrum-linkse

⁷ Opm. wat CD&V betreft scoren de deelnemers hun standenaanhangigheid even vaak structureel als persoonlijk.

partijen CD&V, Sp.a en Groen. CD&V en Sp.a onderhouden met deze (traditionele) belangengroepen het meest frequent structurele relaties.

- In tegenstelling tot de vier bestuurspartijen, onderhouden Groen en VB wel structurele en georganiseerde contacten met het middenveld, maar geen met de traditionele belangengroepen. N-VA onderscheidt zich van de andere bestuurspartijen en van de andere nieuwe partijen door haar relatief hoog aandeel niet-georganiseerde of toevallige contacten met middenveldorganisaties, in casu ook met de traditionele belangengroepen (het aandeel structurele en georganiseerde relaties halveert).
- **Alle partijen, behalve Vlaams Belang, geven aan dat als er beïnvloeding is geweest, en dat de impact er van 'sterk' was. In de helft van de gevallen betreft het traditionele belangengroepen. De meerderheid van de impactvolle contacten werd in het verkiezingsjaar gerapporteerd door de drie traditionele partijen (en bij uitbreiding alle vier de bestuurspartijen).** Bij Vlaams Belang werd geen impact gerapporteerd.

In de volgende paragrafen geven we een gezicht aan de belangengroepen en middenveldorganisaties. Op niveau van de individuele partijen zijn er echter verschillen op vlak van de overlap tussen de sterkte van de relaties en contacten en de contactvorm en op vlak van de overlap tussen de sterkte en de gepercipieerde inhoudelijke beïnvloeding (programmatische impact):

- voor **de traditionele partijen** Open VLD, Sp.a en CD&V gaat het om vijf respectievelijk zes belangengroepen (resp. Voka, ACLVB, de Liberale Mutualiteit, het Willemsfonds, en Unizo resp. het ABVV, de socialistische mutualiteit, Voka, Unizo, BBL en de Gezinsbond, en tenslotte de drie standen, VSKO, de Gezinsbond en Voka⁸)
- voor **de nieuwe partijen** Groen, Vlaams Belang en N-VA is de samenhang '(eerder)sterk contact -structureel contact - grote impact' beperkt tot slechts één (ACW/ACV) resp. twee belangengroepen (resp. VVB en ABS⁹ en Voka en Unizo).

Op basis van deze bevindingen besluiten we dat de traditionele (bestuurs)partijen er beter in slagen om met hun relatief uitgebreidere belangengroepenrelatienetwerken ook meer structurele relaties aan te knopen en bovendien met meer inhoudelijke impact (dan de nieuwe partijen). Dit is dus een

⁸ Omdat geen van de partijtopleden de CM vermeldde bij de voor de partij relevante contactvormen, ontbreekt opmerkelijk genoeg voor de CD&V de CM in het hierboven besproken schema. Omdat de CM onderdeel is van het ACW (koepel Beweging.net) kan er evenwel van uitgegaan worden dat die contacten structureel zijn.

⁹ Nemen we ook de gematigde impact in ogenschouw, dan komt daar voor Vlaams Belang bijkomend de Gezinsbond en het Algemeen Boerensyndicaat bij.

eerste confirmatie van de vooropgestelde samenhang tussen frequentie, formalisatiegraad en beïnvloeding.

In de volgende paragrafen lichten we elk van de drie centrale kenmerken van de partij-belangengroepenrelaties verder toe. We hebben bij elk van die aspecten oog voor de positie die de traditionele belangengroepen innemen.

II.1.b De sterkte van de contacten

Uit onderstaande tabel (laatste kolom), die enkel de frequentie van de sterke contacten weergeeft met belangengroepen en middenveldorganisaties die minstens twee keer werden vermeld, blijkt overduidelijk dat de sterkste banden werden ontwikkeld met traditionele sociaaleconomische actoren zoals de werkgeversorganisaties (Voka, Unizo en in mindere mate het VBO), de standenorganisaties (Boerenbond, Unizo en ACW), en in mindere mate de werknemersorganisaties en de mutualiteiten. Met Voka onderhouden alle partijen sterke contacten, met Unizo enkel Vlaams Belang niet. De drie standen van de christendemocratie vullen de top-vijf aan. Van de in totaal elf hoogst gerangschikte belangengroepen en middenveldorganisaties zijn er tien traditionele belangengroepen (de enige uitzondering is de Gezinsbond).

Voor de CD&V-partijtopleden zijn de sterkst gelinkte belangengroepen de drie standen en de Gezinsbond. Voor Sp.a staat het ABVV centraal; voor Open VLD zijn dat ACLVB en de Liberale Mutualiteit, en de Vlaamse VolksBeweging (VVB) voor Vlaams Belang. Groen signaleert als enige sterke contacten met de natuur- en milieuorganisaties Natuurpunt en Bond Beter Leefmilieu (BBL). Deze analyse op niveau van het aspect 'sterkte' van de partij-belangengroepenrelaties legt de verschillen tussen de partijen nog meer bloot.

Op basis van deze data mogen we stellen dat niet alleen de traditionele belangengroepen nog steeds de sterkste relaties hebben met de politieke partijen, omgekeerd onderhouden de oude massa- of zuilpartijen, CD&V en Sp.a, verreweg het meest sterke relaties met het middenveld en heerst er onder die partijtopleden ook een bovengemiddeld hoge eensgezindheid over de betrokken belangengroepen en middenveldorganisaties (cf. congruentiescore)¹⁰.

¹⁰ CD&V vertoont de hoogste congruentiescore, wat betekent dat de deelnemers van CD&V het meest eensluidend zijn in hun opinie over welke belangengroepen de sterkste banden met de partij hebben uitgebouwd in het verkiezingsjaar. Ook Sp.a vertoont eveneens een bovengemiddelde congruentiescore. Nochtans geven beide partijen een bovengemiddeld aantal belangengroepen op. Vlaams Belang vertoont de laagste congruentiescore wat duidt op een belangrijk gebrek aan eensgezindheid over dit thema (en dus een relatief brede waaier aan vermelde belangengroepen). Nochtans is het duidelijk dat de partij de sterkste banden onderhoudt met de VVB.

Niets uit deze working paper mag overgenomen, gekopieerd of gerefereerd worden zonder de uitdrukkelijke toestemming van de auteur. Auteursrechterlijke bescherming geldt voor de volledige tekst, de ruwe data, de tabellen en grafieken en alle analyses.

De 'sterke' + 'gematigd sterke' contacten (vooral actief opzoeken en passief onderhouden) (enkel deze belangengroepen waarvoor er minstens twee observaties zijn genoteerd)	CD&V (n=22)	N-VA (n=17)	Open VLD (n=15)	Sp.a (n=15)	Groen (n=11)	VB (n=13)	Totaal
Unizo	17	6	3	4	2		32
Voka	4	10	4	8	4	2	32
ACW/ACV	15			3	4		22
Boerenbond	15						15
Gezinsbond	11			2			13
VVB		4				6	10
ABVV				10			10
VBO	3			2	4		9
Socialistische Mutualiteit				9			9
CM	3		4				7
ACLVB			4	3			7
Femma	5						5
Itinera		2			2		4
Liberale Mutualiteit			4				4
ABS			2			2	4
VKW		3					3
Zij-Kant				3			3
Jong Socialisten				3			3
Natuurpunt					3		3
BBL					3		3
Overlegcentrum Vlaamsgezinde Verenigingen (OVV)						3	3
NSV						3	3
KVHV						3	3
Zorgnet Vlaanderen	2						2
VSKO	2						2
Vereniging waar Armen het Woord nemen	2						2
Vrouwenraad	2						2
Welzijnsschakels	2						2
Doorbraak		2					2
Plan International		2					2
In de Warandegroep		2					2
Pharma.be			2				2
Solidariteit voor het Gezin			2				2
Willemsfonds			2				2
Horeca Vlaanderen				2			2
ABVV-Jongeren				2			2
Fairfin					2		2
VNZ						2	2
Vlaamse Solidaire Vakbond						2	2
Politievakbond (VSOA)						2	2
Vlaamse Vereniging van Magistraten						2	2
Schotse regionalisten						2	2
Catalaanse regionalisten						2	2
	CD&V	N-VA	Open VLD	Sp.a	Groen	VB	
Totale n vermeldingen belangengroepen	83	31	27	51	24	31	247
Congruentiescore (Totale n / variantie belangengroepen)	6,38	3,88	3,00	4,25	3,00	2,58	3,98
Gemiddelde	3,77	1,82	1,80	3,40	2,18	0,27	2,66

Die eensgezindheid is het kleinst voor Vlaams Belang waarvan de (sterke) netwerking net zoals CD&V breed uitwaaiert naar vooral Vlaams-nationalistische verenigingen en een tweetal buitenlandse regionalistische organisaties, maar waarbij slechts de Vlaamse Volksbeweging boven alle andere uitsteekt. En dus staan CD&V en VB aan twee uitersten van het spectrum.

Op basis van deze gegevens kunnen we stellen dat de verzuiling op vandaag nog steeds doorwerkt.

Er is enkel een betekenisvolle overlap tussen de partijen voor de werkgeversorganisaties Unizo en Voka. Voor het overige overlappen de sterke partij-belangengroepennetwerken amper. **Voorts vertonen de zes partijen een verschillend profiel, zowel in aantal sterke relaties als in de soort belangengroepen waarmee ze die relaties onderhielden in het verkiezingsjaar 2013-2014.**

Omvang versus sterkte		Breedte van het netwerk	
		Beneden gemiddeld	Bovengemiddeld
Aantal sterke relaties*	Relatief weinig (minder dan de helft)	Open VLD, N-VA	Vlaams Belang Groen
	Relatief veel (meer dan de helft)		CD&V, Sp.a

**Hier loopt de analyse gelijk met de congruentiescores (beneden gemiddeld versus bovengemiddeld).*

Verder verwachten we voor de zes partijen dat de contactvorm zal verschillen (CD&V en Sp.a meer structurele contacten; Vlaams Belang en Groen vooral niet structurele; en de andere partijen een gemengd profiel van formele en informele contacten). Dat aspect wordt in de volgende paragraaf onderzocht.

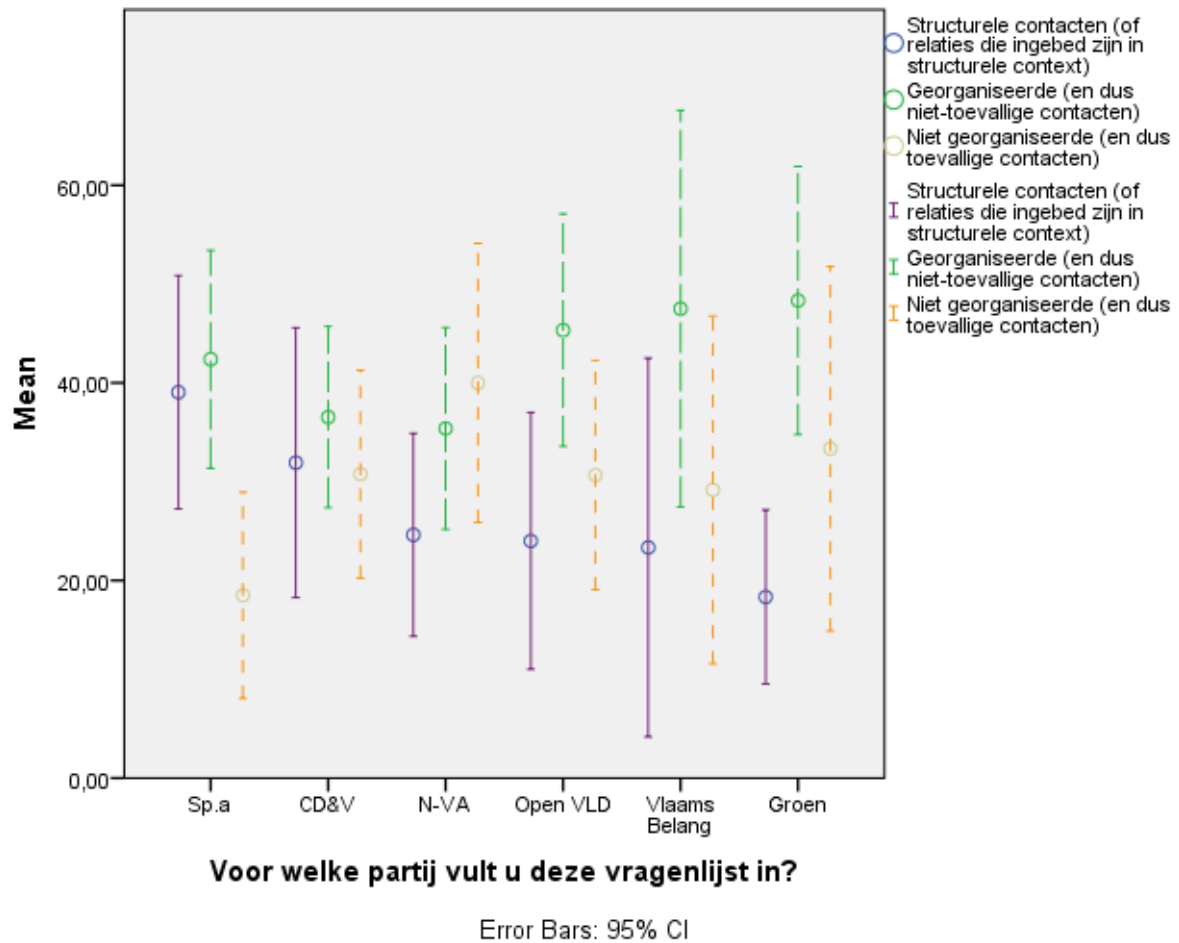
II.1.c De formalisatiegraad van de contacten en relaties

Partij-belangengroepenrelaties kunnen via een specifieke of via een variatie van meerdere verschillende contactvormen verlopen. We maakten hierbij een onderscheid tussen contacten die niet-georganiseerd (of toevallig) ontstaan, georganiseerd (en dus niet toevallig) zijn, of structureel zijn. Dat onderscheid is belangrijk omdat **formalisering van de contacten en relaties inhoudt dat er meer middelenbronnen worden aangeboord (van zowel partij als belangengroep) en dat heeft een weerslag op het aantal contacten en relaties die op die manier kunnen worden uitgebouwd**. Bij de formele contacten en relaties onderscheiden we de georganiseerde contacten¹¹ en de structurele contacten¹².

Uit reeds aangehaald onderzoek is reeds gebleken dat partijen meer dan vroeger lossere banden aangaan met meer belangengroepenorganisaties. Dat heeft met de toegenomen complexiteit aan belangen, belangengroepenvertegenwoordigers en partijen te maken en met de veronderstelde toegenomen ontvoogding van de belangengroepen waarmee politieke partijen historische banden hadden. Of er een verband bestaat tussen de omvang van de sterke netwerking en de contactvorm onderzoeken we in deze paragrafen. We gaan meer specifiek na in welke mate die gerapporteerde partij-belangengroepenrelaties een formeel (georganiseerd of structureel) of een informeel (ad hoc) karakter hebben. Onderstaande error plot geeft een eerste aanwijzing van hoe de contacten er voor de zes partijen overwegend uitzien.

¹¹ Niet toevallig, afgesproken, meestal met een agenda (en dus gepland en voorbereid).

¹² Contacten die zich binnen een structurele context afspelen, bv. terugkerende deelname aan een partijbureau, geregelde afstemming, lidmaatschap van een werkgroep etc...

Over het algemeen werden de contacten en relaties met de zes partijen in Vlaanderen vaakst ‘georganiseerd’ (ook al is een structureel contact een vorm van georganiseerd contact). Een partij – zoals Sp.a (en in mindere mate CD&V) – met een bovengemiddeld aantal structurele contacten, heeft opvallend minder niet-georganiseerde contacten. Acht op tien van de contacten werd geformaliseerd. Bij CD&V is de spreiding opvallend gelijk, maar zijn de partij-belangengroepenrelaties toch in zeven of de tien gevallen geformaliseerd. Enkel bij N-VA rapporteerden de partijtopleden gemiddeld genomen vooral toevallige contacten en relaties. Partijen – zoals Groen en VB – met opvallend bovengemiddelde georganiseerde contacten, hebben opvallend minder structurele contacten. **Wat de geformaliseerde contacten betreft, stellen we dus een opmerkelijke dissociatie vast, waarbij de verschillen tussen de traditionele massa- en zuilpartijen (bovengemiddeld structureel) en de nieuwe partijen (bovengemiddeld georganiseerd) het meest opvallen.**

Nochtans is ook bij CD&V en Sp.a de structurele contactvorm niet eens overheersend (resp. gemiddeld 32% en 39%), want gemiddeld genomen scoren de georganiseerde contacten hoger. We kunnen echter

wel stellen dat de Sp.a haar contacten en relaties bij uitstek op een structurele vorm geeft in tegenstelling tot Vlaams Belang en Groen (resp. gemiddeld 23% en 18% structurele contacten). Vlaams Belang en Groen hebben daarentegen wel het meest georganiseerde contacten (resp. gemiddeld 47,5% en 48%). CD&V en N-VA tellen het kleinste aandeel georganiseerde contacten (resp. gemiddeld 36% en 35%). Ook al zijn de waargenomen verschillen tussen de partijen op vlak van relatieve aandelen van ‘georganiseerde’ en ‘structurele’ contacten en relaties met belangengroepen en middenveldorganisaties niet statistisch significant, de profielverschillen tussen Sp.a (CD&V) en Groen zijn opvallend.

Onderstaande tabel vat de belangrijkste en tweede belangrijkste contactvorm samen.

		Belangrijkste vorm (bovengemiddeld)		
		Niet-georganiseerd	Georganiseerd	Structureel
Tweede belangrijkste vorm (bovengemiddeld)	Niet-georganiseerd		Groen VB Open VLD	
	Georganiseerd	N-VA		
	Structureel		Sp.a CD&V	

Het saldo van de hier onderzochte contactvormen bestaat uit de toevallige of niet-georganiseerde contacten. In het algemeen vertegenwoordigen de niet-geformaliseerde contacten een absolute minderheid in Vlaanderen. Deze niet-georganiseerde contactvorm scoort echter wel het hoogst bij N-VA (gemiddeld 40%), wat de partij meteen ook een apart profiel geeft. Niet-georganiseerde contacten zijn eerder uitzonderlijk bij Sp.a (gemiddeld slechts 18%). Het verschil tussen de partijen voor de niet-georganiseerde (en dus toevallige) contactvorm is nu wel *statistisch significant* op een $p < .05$ niveau (Pearson $\chi^2 = 90,609$; $df = 75$; $sig. = .106$). Sp.a heeft significant minder vaak toevallige contacten dan N-VA.

De opdeling in de bovenstaande tabel vat min of meer de aan het einde van de vorige paragraaf geformuleerde verwachting o.b.v. de profielverschillen m.b.t. de samenhang tussen omvang en de sterkte van de partij-belangengroepenrelaties samen, nl. dat Sp.a en CD&V relatief meer structurele partij-belangengroepenrelaties onderhouden; dat Vlaams Belang en Groen relatief weinig structurele

contacten onderhouden, en de andere partijen een gemengd profiel van formele en informele contacten vertonen.

Over welke belangengroepen gaat het hier?

Op basis van de kwalitatieve data concluderen we dat **de belangengroepen waarmee de partijen vaakst structurele of georganiseerde relaties ontwikkelen dezelfde traditionele sociaaleconomische actoren zijn als hiervoor reeds besproken, nl. de werkgeversorganisaties (Unizo en Voka), de drie traditionele vakbonden en de mutualiteiten. Met Voka, Unizo en Gezinsbond hebben minstens vier van de zes partijen een structurele of georganiseerde relatie. Voor het Vlaams Belang is het VVB de belangengroep waarmee de sterkste structurele relatie wordt onderhouden.** De overlap tussen de partijen is trouwens minimaal (enkel voor Voka, Unizo en Gezinsbond). De top-acht omvat vijf klassieke belangengroepen, zoals werkgeversorganisaties, standenorganisaties, en de vakbonden.

CD&V vertoont opnieuw de hoogste congruentiescore¹³, om dezelfde redenen als in de vorige paragraaf reeds besproken: de prominente positie die de standen (Boerenbond, Unizo en ACW) en in mindere mate de Gezinsbond als (structurele) relatiepartners innemen. Bij Open VLD bestaat de top-vijf uit de Vlaamse werkgeversorganisaties aangevuld door de organisaties van de liberale familie (op Solidariteit voor het Gezin na). N-VA onderhoudt vooral structurele relaties met beide Vlaamse werkgeversorganisaties (Voka en Unizo). Opnieuw vertoont Vlaams Belang een zeer lage congruentiescore; nochtans is het duidelijk dat de partij de sterkste banden onderhoudt met de VVB. Ook Sp.a kent een even lage congruentiescore maar hier zijn de partners uit de *Gemeenschappelijke Socialistische Actie* wel de belangengroepen waarmee bij uitstek een structureel/georganiseerd contact bestaat. Groen tekent voor de laagste congruentiescore: alle partijtopleden gaven een andere belangengroep of middenveldorganisatie op.

Ook al gaat het voor alle partijen vooral om relaties met traditionele belangengroepen en middenveldorganisaties, de zes Vlaamse partijen vertonen wat de 'geformaliseerde' partij-belangengroepenrelaties betreft een duidelijk van elkaar te onderscheiden profiel.

Op basis van deze vaststellingen stellen we (opnieuw) dat niet alleen de traditionele belangengroepen nog steeds de meest structurele relaties hebben met de politieke partijen, ook de overlap in partij-belangengroepenrelaties is minimaal (enkel voor de traditionele Vlaamse werkgeversorganisaties en de Gezinsbond). Ook nu zien we restanten van **de verzuiling die op vandaag nog steeds doorwerkt.**

¹³ Ook hier geven CD&V-partijtopleden gemiddeld een hoger aantal belangengroepen op in vergelijking met de topleden van de andere partijen. Dat wijst dus op een grote eensgezindheid onder de CD&V-ers.

De 'structurele' + 'georganiseerde' contactvormen	CD&V (n=22)	N-VA (n=17)	Open VLD (n=15)	Sp.a (n=15)	Groen (n=11)	VB (n=13)	Totaal
Unizo	8	4	3	1			16
Voka	2	7	3	1	1		14
ACW/ACV	10				1		11
Boerenbond	9						9
Gezinsbond	5	1		1		2	9
VVB						7	7
ABVV				4	1		5
Natuurpunt	3			1			4
Vives KULeuven		2				1	3
VBO		1		1	1		3
ACLVB		1	2				3
Socialistische Mutualiteit				3			3
Consultancybedrijven (PWC, E&Y, deloitte...)		2					2
Liberaal Mutualiteit			2				2
Willemsfonds			2				2
Sp.a+				2			2
BBL				1	1		2
NSV						2	2
VSKO	1						1
Vrouw&Maatschappij	1						1
KWB		1					1
Accenture		1					1
Infrax, Elia, Eandis			1				1
VUB			1				1
Zij-Kant				1			1
Sp.a Jongeren				1			1
Vlaamse Onderwijsraad				1			1
VVSG					1		1
Minderhedenforum					1		1
Essentia					1		1
OVV						1	1
VSV						1	1
Vrijheidsfonds						1	1
VNJ						1	1
VNZiekenfonds						1	1
Ijzerwake						1	1
KVHV						1	1
VSZ						1	1
Schotse regionalisten						1	1
Catalaanse regionalisten						1	1
Baskische regionalisten						1	1
ABS						1	1
	CD&V	N-VA	Open VLD	Sp.a	Groen	VB	
Totale n vermeldingen belangengroepen	39	20	14	18	8	24	123
Congruentiescore							
(Totale n / variantie belangengroepen)	5,57	2,22	2,00	1,50	1,00	1,50	2,08
Gemiddelde	1,77	1,18	0,93	1,20	0,73	1,85	1,32

II.1.d De gepercipieerde impact van de relaties en contacten

Door welke belangengroepen partijen via hun sterkste relaties meest worden beïnvloed, onderzoeken we in volgende paragrafen. De top-tienlijst omvat maar liefst acht traditionele belangengroepen en wordt andermaal aangevoerd door de traditionele belangengroepen en middenveldorganisaties: de Vlaamse werkgeversorganisaties, de standenorganisaties, de Gezinsbond, het VBO, het ABVV. Maar nu duiken toch een aantal nieuwe belangengroepenorganisaties op: o.m. *Cavaria*, *Gaia*, *Natuurpunt*, *Test-Aankoop*.

Niets uit deze working paper mag overgenomen, gekopieerd of gerefereerd worden zonder de uitdrukkelijke toestemming van de auteur. Auteursrechterlijke bescherming geldt voor de volledige tekst, de ruwe data, de tabellen en grafieken en alle analyses.

<i>De 'grote' + 'gematigde' impact (enkel deze belangengroepen waarvoor er minstens twee observaties zijn genoteerd)</i>	CD&V (n=22)	N-VA (n=17)	Open VLD (n=15)	Sp.a (n=15)	Groen (n=11)	VB (n=13)	Totaal
Voka	1	8	9	1	1		20
Unizo	7	4		1	1	1	14
Gezinsbond	4	2	1	1		1	9
ACW/ACV	7				2		9
Cavaria	1	3	3	1			8
Gaia		2	2	2		1	7
Boerenbond	4	1					5
VBO			3	2			5
ABVV				5			5
Socialistische mutualiteit				5			5
Natuurpunt		2		2			4
test Aankoop				4			4
VVB		1				3	4
Femma/Vrouw&Maatschappij	3						3
Liberale Mutualiteit			3				3
BBL				2	1		3
VSKO	1		1				2
ACLVB			2				2
Katholieke ziekenhuiskoepel			2				2
Ringland			2				2
Trein Tram Bus				2			2
Millenniumdoelen				2			2
Vluchtelingenwerk Vlaanderen				2			2
Inbde Warandegroep						2	2
ABS		1				1	2
							0
	CD&V	N-VA	Open VLD	Sp.a	Groen	VB	
Totale n vermeldingen belangengroepen	28	24	28	32	5	9	126
Congruentiescore (Totale n / variantie belangengroepen)	3,50	3,43	2,80	2,29	1,25	1,50	2,57
Gemiddelde	1,27	1,41	1,87	2,13	0,45	0,08	1,35

De belangengroepen met de hoogste gepercipieerde programmatorische of inhoudelijke impact zijn over alle partijen heen echter overduidelijk deze waarmee de partijen ook de sterkste banden hebben en vaakst structurele of georganiseerde contacten onderhouden, nl. Voka en Unizo, gevolgd door ACW/ACV en de Gezinsbond.

Omdat de overlap tussen de partijen behalve voor Voka, Unizo en Gezinsbond opvallend afwezig is, is er ook nu sprake van grote verschillen tussen de partijen. De hierboven vermelde nieuwsoortige belangengroepenorganisaties scoren opvallend beter bij Sp.a en bij N-VA en Open VLD.

Drie partijen vertonen een bovengemiddelde congruentiescore, nl. CD&V, N-VA en Open VLD:

- CD&V omwille van de grote eensgezindheid over de relevantie van de standenorganisaties (Boerenbond, Unizo en ACW) en de Gezinsbond
- N-VA omwille van een vergelijkbare coherentie in de meningen over Voka en Unizo
- Open VLD omwille van de prominente impact van Voka.

Groen tekent opnieuw de laagste congruentie op, maar dat heeft vooral te maken met het beperkte aantal belangengroepen waarvan de partijtopleden stellen dat ze effectief een belangrijke

programmatische invloed hebben gehad.¹⁴ De relatief lage congruentiescores voor Sp.a en Open VLD hebben te maken met de bovengemiddeld hoge aantallen belangengroepenorganisaties die partijtopleden vermeld hebben als zijnde inhoudelijk relevant voor de opmaak van het verkiezingsprogramma 2013-2014. *(Dat diezelfde conclusie in voorgaande analyses (cf. sterkte en vorm) niet getrokken kon worden voor de CD&V wordt verklaard door de prominente positie die de drie standen sowieso innemen, waardoor de gemiddelde variantie de facto serieus afneemt)*

II.1.e De partij-belangengroepenidentiteit ?

CD&V (n=22)	Sterkste	Structureel	Sp.a (n=15)	Sterkste	Structureel
Structureel	Unizo, ACW, Boerenbond, Gezinsbond (Voka, VSKO, Femma/Vrouw&Maatschappij)		Structureel	ABVV, Socialistische mutualiteit (Unizo, Gezinsbond, VBO, Zijkant, Jong Socialisten)	
Inhoudelijke invloed (in tweede instantie)	Unizo, ACW, Boerenbond, Gezinsbond (Femina/Vrouw&Maatschappij, VSKO, Voka)	ACW, Boerenbond, Unizo, Gezinsbond (Femina/Vrouw&Maatschappij, Voka, VSKO)	Inhoudelijke invloed (in tweede instantie)	ABVV, Socialistische mutualiteit (Unizo, Gezinsbond, Voka, VBO)	ABVV, Socialistische mutualiteit (Unizo, Gezinsbond, Voka, Natuurpunt, VBO)
N-VA (n=17)	Sterkste	Structureel	Groen (n=11)	Sterkste	Structureel
Structureel	Voka, Unizo		Structureel	ACW, Voka, VBO (BBL)	
Inhoudelijke invloed (in tweede instantie)	Voka, Unizo	Voka, Unizo (Gezinsbond)	Inhoudelijke invloed (in tweede instantie)	ACW (Unizo, BBL)	ACW (BBL)
Open VLD (n=15)	Sterkste	Structureel	VB (n=13)	Sterkste	Structureel
Structureel	Voka, Unizo (Liberale mutualiteit, ACLVB, Willemsfonds)		Structureel	VVB, OVV, NSV (KVHV, VNZ, ABS, Schotten, Catalanen, VSVakbond)	
Inhoudelijke invloed (in tweede instantie)	Voka (Liberale mutualiteit, ACLVB)	Voka (Liberale mutualiteit, ACLVB)	Inhoudelijke invloed (in tweede instantie)	VVB (ABS)	VVB (Gezinsbond, ABS)

Bovenstaande tabel vatten voor elke partij apart de overlap tussen de drie onderzochte dimensies van partij-belangengroepenrelaties, nl. gerapporteerde frequentie (omvang en sterkte), formalisatiegraad en gepercipieerde beïnvloeding, samen.

De algemene conclusie op basis van de interviewdata die hierboven in een tabel worden voorgesteld is dat **de gerapporteerde sterk(st)e contacten en waargenomen programmatische impact op niveau van de achterliggende belangengroepenorganisaties minstens voor een belangrijk gedeelte overlappen**. De overlap tussen de vier bestuurspartijen is te danken aan de gedeelde relaties met

¹⁴ Uit de interviews blijkt dat die er wel degelijk is geweest voor de in de tabel vermelde belangengroepen maar ook voor Oikos, 11.11.11 en enkele professoren.

Unizo, Voka en Gezinsbond. **Desondanks vertonen de partijen voor de rest een relatief sterk verschillend profiel.** Het meest verschillend is dat van het Vlaams Belang: op de Gezinsbond na heeft VB een totaal verschillend profiel als de andere partijen.

Sterkte en impact van de partijbelangengroepenrelaties liggen dus in elkaars verlengde. Beide facetten vertonen minstens voor een relevant aantal belangengroepenrelaties een sterke samenhang voor alle partijen (samen) en in het bijzonder voor volgende belangengroepenorganisaties (lees: kernactoren + *randactoren*):

- CD&V: de drie standenorganisaties, de Gezinsbond + *Femma, VSKO, en Voka*
- N-VA: Voka en Unizo
- Open VLD: Voka, Unizo + *LM, ACLVB*
- Sp.a: ABVV, Socialistische mutualiteit + *Unizo, Gezinsbond, VBO*
- Groen: ACW + *BBL*
- Vlaams Belang: VVB + *ABS*

Worden over alle partijen heen het vaakst vermeld, en hebben dus de grootste veronderstelde partijpolitieke impact: **Unizo, Voka en de Gezinsbond.** De waargenomen overlap én de verschillen tussen de partijen geven elk op hun manier ***een eigen partij-belangengroepenidentiteit aan elke Vlaamse partij.***

II.2 Analyse op basis van de surveydata

In het voorgaande deel bespraken we de samenhang tussen frequentie, vorm en beïnvloeding aan de hand van de interviewdata. In de volgende paragrafen vatten samen wat de partijtopleden van de zes vertegenwoordigde Vlaamse partijen in de (online) survey zelf te melden hadden over die drie facetten van de partij-belangengroepennetwerking tijdens het verkiezingsjaar 2013-2014.

II.2.a De sterkste partij-belangengroepenrelaties

De vraag die in het kader van deze survey **slechts aan een beperkt aantal partijtopleden** werd gesteld (de voorzitter, zijn vervanger, het hoofd van de studiedienst of de verantwoordelijke externe relaties) luidde *“Met welke belangengroepen en middenveldorganisaties onderhield uw partij eerder tot heel sterke relaties en contacten in het verkiezingsjaar 2013-2014 in een van de volgende 41 thematische*

clusters?”¹⁵ We geven in onderstaande tabel enkel de belangengroepenorganisaties waarvan de ondervraagden aanduiden dat ze of ‘eerder sterke’ of ‘sterke’ of ‘heel sterke’ relaties met de partij hadden in het verkiezingsjaar 2013-2014. De analyse gebeurt op niveau van de zes vertegenwoordigde partijen apart ($2 \leq n \leq 5$)¹⁶.

Laten we eerst kijken welke belangengroepen over alle partijen heen het vaakst vermeld werden en dus volgens de partijtopy de sterkste relaties met de partijen hadden in het verkiezingsjaar. We beperken ons in de onderstaande tabel tot deze belangengroepenorganisaties die minstens twee keer werden vermeld. De Top-20 van belangengroepen en middenveldorganisaties waarmee minstens eerder sterke contacten en relaties werden onderhouden, omvat negen klassieke belangengroepen en wordt aangevoerd door **Unizo**. Daarna volgen de Gezinsbond, Voka (enkel niet sterk gelinkt aan Open VLD) en Gaia. Deze belangengroepen zijn aan alle partijen gelinkt. Bij de klassieke belangengroepen zijn ook christelijke Boerenbond, ACW/ACV en CM aan drie tot vijf partijen ‘sterk’ gelinkt.

Voor de kleine keure van partijtoppers lijken o.m. deze nieuwe belangengroepen wel degelijk toegang tot de partij te hebben gevonden: BBL, Gaia, Cavaria, en Natuurpunt, en vervolgens het VBO (Vereniging voor Belgische Ondernemers), het Algemeen Boerensyndicaat (ABS), de technologie- en innovatiecluster Agoria, het Vlaams Neutraal Ziekenfonds (VNZ), Femma, de Scouts/Chirojeugd, Zorgnet Vlaanderen, het Vlaams Minderhedenforum, de KULeuven, UGent en Touring.

Niettegenstaande deze brede variatie van vooral niet-traditionele partijrelevante belangengroepen en middenveldorganisaties zijn het toch de klassieke werkgevers- en werknemersorganisaties, de standen en enkele Christelijk zuilorganisaties die het meest in het oog springen als belangengroepen en middenveldorganisaties waarmee alle partijen naar eigen zeggen de sterkste relaties hebben uitgebouwd.

Verschillen tussen de zes partijen zijn legio (zie onderstaande tabel), al gaat het voor de hierboven vermelde belangengroepen waarmee de partijen de sterkste relaties aanknoopten vaak om marginale aantallen (heel vaak is de staart van de frequentieverdeling heel erg uitgesproken, zelfs in het geval alle scores over alle partijen heen worden samengeteld, cf. Annex 3).

¹⁵ De volledige tabel van thematische belangengroepenclusters zit in bijlage (Annex 1).

¹⁶ De survey beperkte zich voor deze specifieke vraag tot de partijvoorzitter en/of de partijsecretaris, en/of de politiek directeur, en/of het hoofd van de studiedienst en of/ de verantwoordelijke externe relaties. (maximaal vijf respondenten)

Niets uit deze working paper mag overgenomen, gekopieerd of gerefereerd worden zonder de uitdrukkelijke toestemming van de auteur. Auteursrechterlijke bescherming geldt voor de volledige tekst, de ruwe data, de tabellen en grafieken en alle analyses.

Met welke belangengroepen onderhield uw partij sterke tot heel sterke relaties in VK-jaar 2013-2014?	CD&V (n=5)	N-VA (n=5)	Open VLD (n=2)	Sp.a (n=3)	Groen (n=2)	VB (n=4)	Totaal
Unizo (incl. Markant)	6	3	2	3	2	3	19
Gezinsbond	3	3	1	2	1	3	13
Gaia	1	5	1	1	1	2	11
Voka	2	3		3	1	2	11
BBL	2	2	1	2	3		10
Boerenbond	5	2	1		1	1	10
ACW/ACV	7	1		1	1		10
Cavaria (incl. CD&Gay, Wel Jong Niet Hetero, Het CM	1	4	1	1	2		9
	5	2			2		9
Natuurpunt	2	3		1	2		8
Ugent		3		2	2		7
VBO	2	1		1	1	1	6
Touring	2	1	2			1	6
Zorgnet Vlaanderen	5			1			6
Vlaams Neutraal Ziekenfonds (VNZ)		2				4	6
KULeuven		5		1			6
Vlaams Minderhedenforum	1	1		1	2		5
Scouts/Chiro	3	2					5
Femma/Vrouw&Maatschappij	4				1		5
ABS			1		1	3	5
Agoria		2	1		1	1	5
VVB	1		1			2	4
11.11.11	1		1	1	1		4
Amnesty International	2	1			1		4
VTB/VAB	2	1	1				4
CD&V Senioren / OKRA	3			1			4
Febelfin	3				1		4
ACLVB (incl. LBV, gepensioneerd)			4				4
Socialistische mutualiteit (Bond Moyson, De Voorzorg)		1	1	2			4
Joodse organisaties		2	1			1	4
WWF		1		1	2		4
Vives (KULeuven)		2				2	4
Trein Tram Bus				3	1		4
Oosterweel		2			1	1	4
Itinera		1	1	1		1	4
Fedustria	1	1			1		3
Essentia (chemie)		1	1			1	3
Test Aankoop		1		2			3
ABVV				3			3
Jongerenafdeling van de partij		1		1		1	3
S+				3			3
Catalaanse regionalisten		1				2	3
Banken/verzekeraars (KBC, Fortis, Belfius, P&V)		1	1	1			3
GRIP (mindervaliden)		2	1				3
Vlaams Netwerk tegen Armoede				1	2		3
VUB		1			2		3
KVHV, NSV						3	3
Consultancybedrijven (E&Y, PWC, Deloitte...)		2	1				3
Horeca Vlaanderen	1					1	2
Vlaamse seniorenraad	1				1		2
Nationale Bank	1		1				2
FSMA	1	1					2
Assuralia	1	1					2
Fietzersbond	1			1			2
Vereniging waar Armen het Woord nemen	1			1			2
Pax Christi	1				1		2
Damiaanactie	1				1		2
Welzijnszorg / welzijnsschakels	2						2
De Vlaamse rectoren	2						2
Humanistisch Verbond (HVV) / De Mens Nu		2					2
Liberaal Vrouwen			2				2
Zij-Kant				2			2
Greenpeace					2		2
Schotse regionalisten						2	2
FANC					1	1	2
Vlaams Welzijnsverbond (Welzijnszorg)				1	1		2
Milenniumdoelen 2020				1	1		2
Moeders voor Moeders		1				1	2
Uantwerpen				2			2
Marnix Ring / Orde van de Prins						2	2

	CD&V	N-VA	Open VLD	Sp.a	Groen	VB	
Totale n vermeldingen belangengroepen	84	83	38	54	47	49	355
Congruentiescore (Totale n / variantie belangengroepen)	2,05	1,66	1,19	1,46	1,34	1,58	1,57
Gemiddelde	16,80	16,60	19,00	18,00	23,50	12,25	16,90

CD&V en N-VA rapporteerden veruit het meest sterke contacten met een gemiddeld aantal belangengroepen en middenveldorganisaties (cf. +-17 organisaties per deelnemer). Bij Groen ligt dat gemiddelde significant hoger, bij Vlaams Belang een pak lager. Uit bovenstaande tabel blijkt dat na N-VA en CD&V er wonderwel in slagen om met quasi de volledige top-20 sterke relaties aan te knopen. In aflopende volgorde volgen Groen (ongeveer $\frac{3}{4}$) en Sp.a (ongeveer $\frac{2}{3}$). Open VLD (9) en Vlaams Belang (10) slaagden er amper in om met de helft van die belangengroepen sterke relaties aan te knopen.

De meest congruente partijtop is die van CD&V –alweer. **De standen nemen ook bij deze meting de meest centrale plaats in als het gaat om de beoordeling van de sterke/heel sterke relaties met de CD&V gaat in het verkiezingsjaar 2013-2014.**

Deze, en alle voorgaande analyses met betrekking tot de sterkte en omvang van de partij-belangengroepenrelaties, bevestigen min of meer het beeld dat van **de sterk centraliserende of centripetale aanzuigkracht van de bestuurspartijen, in het bijzonder van de traditionele standen- en zuilpartijen CD&V en Sp.a.**

II.2.b De meest relevante belangengroepen (inhoudelijk of programmatorisch)

In deze paragraaf onderzoeken we welke belangengroepen programmatisch of inhoudelijk de hoogste impact hebben gehad. In de (online) survey werden twee vragen opgenomen die ons het antwoord op volgende vragen verschaffen: *‘Welke belangengroepen en organisaties uit het middenveld in elk van de volgende 41 thematische categorieën hadden volgens u een programmatische relevantie in het verkiezingsjaar 2013-2014?’*¹⁷, en *‘Welke belangengroep(en)/middenveldorganisatie(s) heeft/hebben het meest haar(hun) stempel gedrukt op de meest centrale thema's in het verkiezingsprogramma 2014?’*

Wat de eerste vraag betreft, nl. welke de inhoudelijk meest relevante belangengroepen waren, komen we tot dit resultaat. We beperken ons tot de belangengroepen en middenveldorganisaties die minstens twee keer werden vermeld.

¹⁷ Deze vraag werd beantwoord aan de hand van een Likert-schaal van ‘helemaal onbelangrijk/totaal irrelevant’, over ‘eerder onbelangrijk’, ‘neutraal’, ‘eerder belangrijk’ tot ‘heel belangrijk’.

Niets uit deze working paper mag overgenomen, gekopieerd of gerefereerd worden zonder de uitdrukkelijke toestemming van de auteur. Auteursrechterlijke bescherming geldt voor de volledige tekst, de ruwe data, de tabellen en grafieken en alle analyses.

<i>Programmatisch meest relevante belangengroepen (op basis van 41 thematische categorieën)</i>	CD&V (n=6)	N-VA (n=2)	Open VLD (n=2)	Sp.a (n=3)	Groen (n=3)	VB (n=1)	Totaal
Unizo	9				1	1	11
ACW/ACV	9				2		11
Boerenbond	7	1	1		1		10
Natuurpunt	2			1	3	1	7
Test-Aankoop	3			1	2	1	7
BBL	3			1	3		7
Femma/Vrouw&Maatschappij	4				3		7
11.11.11	3			1	3		7
CM	5				2		7
Gezinsbond	5				1	1	7
ABVV	1			2	2		5
TreinTramBus	1			2	2		5
VBO	5						5
Voka	3				1		4
Gaia					3	1	4
Fietzersbond	1		1		2		4
Jong CD&V	4						4
FOV, Socius, Vorming+					3		3
Cavaria	1				2		3
Socialistische mutualiteit				1	2		3
Scouts, Chiro Vlaanderen	3						3
Vrouwenraad/Rosas Vrouwenoverlegcomité	1				2		3
Minderhedenforum	1				2		3
Vlaams netwerk tegen Armoede	1				2		3
Zorgnet Vlaanderen	3						3
Vlaams welzijnsverbond	2				1		3
KBG, CD&V Senioren	3						3
Agoria		1	1		1		3
Davidsfonds	1					1	2
Faro				1	1		2
Vlaamse Jeugdraad					2		2
WWF				1	1		2
Decenniumdoelen					2		2
Broederlijk Delen	1				1		2
Herita / Faro	1				1		2
Vredeseilanden	1				1		2
Itinera	1				1		2
Koning BoudewijnStichting	1				1		2
Federauto/febiac	1		1				2
OKRA	1		1				2
VSKO	1	1					2
Touring	1		1				2
Assuralia	1		1				2
ABS			1			1	2
Mobiliteitsraad			1	1			2

	CD&V	N-VA	Open VLD	Sp.a	Groen	VB	
Totale n vermeldingen belangengroepen	116	3	18	15	68	19	239
<i>Congruentiescore</i> (Totale n / variantie belangengroepen)	1,93	0,27	0,60	1,15	1,58	1,06	1,38
Gemiddelde	19,33	1,50	9,00	5,00	22,67	19,00	14,06

De rangschikking wordt aangevoerd door de drie standenorganisaties van de christendemocratie. Enkel de Boerenbond wordt echter als invloedrijke belangengroep door vier partijen vermeld, een statuut dat de organisatie deelt met Natuurpunt en Test-Aankoop. De verschillen tussen de partijen zijn opnieuw heel groot: **CD&V, Groen en Vlaams Belang rapporteren gemiddeld genomen significant meer inhoudelijk relevante partij-belangengroepenrelaties.**

Of 'inhoudelijke relevantie' meteen ook betekent 'meest impactvol', wordt hieronder onderzocht.

Wat betreft de tweede vraag, nl. welke belangengroepenorganisaties er het best in geslaagd zijn om hun stempel te drukken op de meest centrale verkiezingsthema's (cf. Annex 4 voor de detailoutput), bestaan tussen de partijen immers belangrijke verschillen:

- De CD&V-partijtopleden zagen in het verkiezingsjaar 2013-2014 vooral een programmatische rol weggelegd voor de belangrijkste partijeigen standen en de werkgeversorganisaties.
- De socialistische partij is eveneens vooral intern gericht, met een duidelijke prioritering van de eisen van de belangengroepen die deel uitmaken van de *Gemeenschappelijke Actie*.
- Voor de liberale partijtopleden, waarvan de zuil historisch steeds het minst sterk is gebleken, en de N-VA wisten vooral de werkgevers en zelfstandigenorganisaties het best hun stempel te drukken op de beleidskeuzes in het verkiezingsprogramma.
- Voor Groen is de waaier aan impactvolle belangengroepen en middenveldorganisaties relatief beperkt (tot de werknemersorganisaties) gezien het grote aantal thematisch relevante belangengroepen waarmee ze contacten uitbouwt.
- De Vlaams Belang partijtopleden dichtten de grootste impact toe aan de Vlaamse Volksbeweging en zusterorganisaties zoals NSV/KVHV, maar ook aan de regionalistische bewegingen en zusterpartijen in het buitenland.

Wat de drie traditionele politieke partijen betreft is de eensgezindheid onder de partijtopleden voor CD&V alweer het hoogst en het laagst voor de partijtopleden van de Vlaams Belang, Groen en Open VLD.

Wat de positie van N-VA betreft, in vijf van de 13 gevallen is er overlap met of CD&V en/of Open VLD. Die overlap is er volledig voor Unizo, Voka en het VBO –de drie werkgeversorganisaties. Dit is een zoveelste bevestiging van de strategisch-electrale positie en programmatorische relevantie van de werkgeversorganisaties.

Vijf van de top-acht belangengroepenorganisaties zijn traditionele belangengroepen en middenveldorganisaties. Dit verslag (en de conclusies die eraan kunnen worden verbonden) wijkt enkel in details af van wat in de vorige paragrafen werd beschreven.

De conclusie op basis van de surveydata, in de tabel hieronder passend samengevat, is opnieuw dat **omvang van sterke contacten en invloed in elkaars verlengde liggen of minstens een sterke samenhang vertonen** voor alle partijen en in het bijzonder voor volgende

Niets uit deze working paper mag overgenomen, gekopieerd of gerefereerd worden zonder de uitdrukkelijke toestemming van de auteur. Auteursrechterlijke bescherming geldt voor de volledige tekst, de ruwe data, de tabellen en grafieken en alle analyses.

belangengroepenorganisaties. Worden het vaakst vermeld, en hebben dus een partijbrede impact:

Unizo en in tweede instantie Boerenbond en Gezinsbond.

De inhoudelijk meest relevante in VK-jaar 2013-2014?	CD&V (n=17)	N-VA (n=12)	Open VLD (n=14)	Sp.a (n=15)	Groen (n=9)	VB (n=12)	Totaal
Unizo	10	7	3			1	21
Voka	2	10	8				20
ACW/Beweging.net (incl. ACV (3))	12				2		14
Boerenbond	9						9
Vlaamse Volksbeweging		1				6	7
Socialistische mutualiteit (incl. Youths Soc. Mut.)				7			7
Gezinsbond	4	1				1	6
ABVV (incl. ABVV-Jongeren)				4	2		6
VBO	1	1	2				4
Cavaria		2	1				3
ACLVB			1		2		3
Bond Beter leefmilieu				1	2		3
VSKO (Kath. Onderw)	1		1				2
Zorgnet Vlaanderen	1	1					2
Test-Aankoop				2			2
11.11.11					2		2
Europese zusterpartijen & regionalistische bewegingen						2	2
Geen specifieke			1		1		2
CM		1					1
OVSG		1					1
Natuurpunt		1					1
De Haven		1					1
FOV		1					1
Socius		1					1
VSOA (justitie)			1				1
Vlaams patiëntenplatform			1				1
Liberale mutualiteit			1				1
Academici			1				1
Vives						1	1
Zij-Kant				1			1
Grip				1			1
Vluchtelingenwerk Vlaanderen				1			1
Jong Groen					1		1
Groen+ (senioren)					1		1
Europese Groene Partij					1		1
NSV/KVHV						1	1
Algemeen Boerensyndicaat						1	1
Frontex						1	1
Geen sturing						1	1
Profiel (prioritair):	Standen	Werkgevers	Werkgevers	Gemeenschappelijke Socialistische Actie	Vakbonden & milieu	Vlaams-nationalisme	
	CD&V	N-VA	Open VLD	Sp.a	Groen	VB	
Totale n vermeldingen belangengroepen	40	29	21	17	14	15	136
Congruentiescore							
(Totale n / variantie belangengroepen)	5,00	2,23	1,91	2,43	1,56	1,67	2,39
Gemiddelde	2,35	2,42	1,50	1,13	1,56	1,25	1,72

Het meest afwijkend profiel is nu niet langer dat het Vlaams Belang, maar dat van Sp.a: op Test-Aankoop en TreinTramBus na heeft Sp.a een totaal verschillend profiel als de andere partijen.

Let wel, het aantal respondenten voor de behandelde vragen in de survey varieert sterk van partij tot partij waardoor de samengevatte data onmogelijk een even correct beeld kunnen schetsen van de situatie en de samenhang dan deze die tijdens de interviews werden verzameld.

II.2.c Een tweede partij-belangengroepenidentiteit

Niettemin, de overlap tussen beide analyses is groot:

- CD&V: de drie standenorganisaties, de Gezinsbond, Voka, Femma
- N-VA: Voka, Unizo (+ *de Gezinsbond*)
- Open VLD: Unizo
- Sp.a: ABVV, Socialistische mutualiteit
- Groen: ACW, BBL (+ *Unizo*)
- Vlaams Belang: VVB (+ *ABS, de Gezinsbond*)

CD&V (5≤n≤17)	Sterkste contacten	Sp.a (3≤n≤15)	Sterkste contacten
	Unizo, ACW, Boerenbond, CM, Femma, Gezinsbond, VBO, Voka, Zorgnet Vlaanderen, BBL (11.11.11, Natuurpunt, OKRA)		ABVV, Socialistische mutualiteit, Test-Aankoop, BBL (TreinTramBus, WWF)
Structureel meest impact		Structureel meest impact	
(in tweede instantie)		(in tweede instantie)	
N-VA (2≤n≤12)	Sterkste contacten	Groen (2≤n≤9)	Sterkste contacten
	Voka, Unizo, Gezinsbond (Cavaria, VBO)		BBL, Natuurpunt, ACW/ACV, Femma, Unizo, Boerenbond (Gezinsbond, 11.11.11, TreinTramBus, Gaia, CM, Cavaria)
Structureel meest impact		Structureel meest impact	
(in tweede instantie)		(in tweede instantie)	
Open VLD (2≤n≤14)	Sterkste contacten	VB (1≤n≤12)	Sterkste contacten
	Unizo (Boerenbond, Agoria)		VVB, Gezinsbond, Unizo (Gaia, ABS)
Structureel meest impact		Structureel meest impact	
(in tweede instantie)		(in tweede instantie)	

Bovenstaande belangengroepen mogen dan ook aangezien worden als de meest centrale actoren in de partij-belangengroepenrelatienetwerking van elke individuele partij.

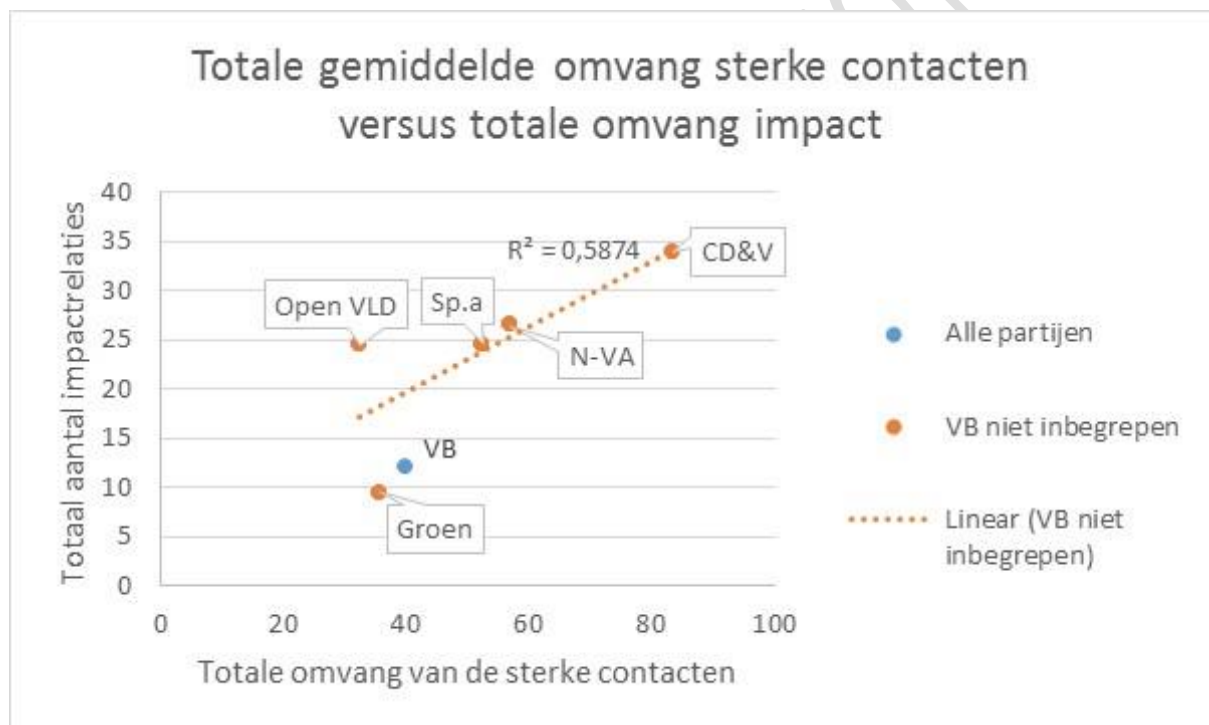
II.3. Zijn omvang en invloed twee kanten van dezelfde medaille?

In de voorgaande delen analyseerden we de sterkte, vorm en de impact van de partij-belangengroepenrelaties in het verkiezingsjaar 2013-2014, voor alle partijen samen (is er algemene samenhang tussen de drie aspecten?) en voor elke individuele partij apart (specifieke profielen?). Op basis van de (geturfde) aantallen (observaties) bekijken we in deze korte paragraaf de samenhang op een meer kwantitatieve manier.

II.3.a Kwantitatieve analyse van de samenhang

De samenhang tussen de totale omvang van '(heel) sterke' contacten en de gepercipieerde impact (o.b.v. de absolute totale (aantal observaties) en de gemiddelde score voor survey- en interviewdata) is statistisch significant, zo blijkt uit de scatterplots en de lineaire regressielijn [voor de basisgegevens zie Annex 5]¹⁸:

- Ten eerste, er is een belangrijke positieve samenhang tussen het totaal aantal belangengroepen en middenveldorganisaties waarmee partijen minstens 'sterke' contacten onderhouden en het totaal aantal belangengroepen waarvan men beweert dat er een inhoudelijke of programmatische impact is geweest ($R^2=0,59$) (meer openheid in absolute termen vertaalt zich dus in een grotere totale beïnvloeding).

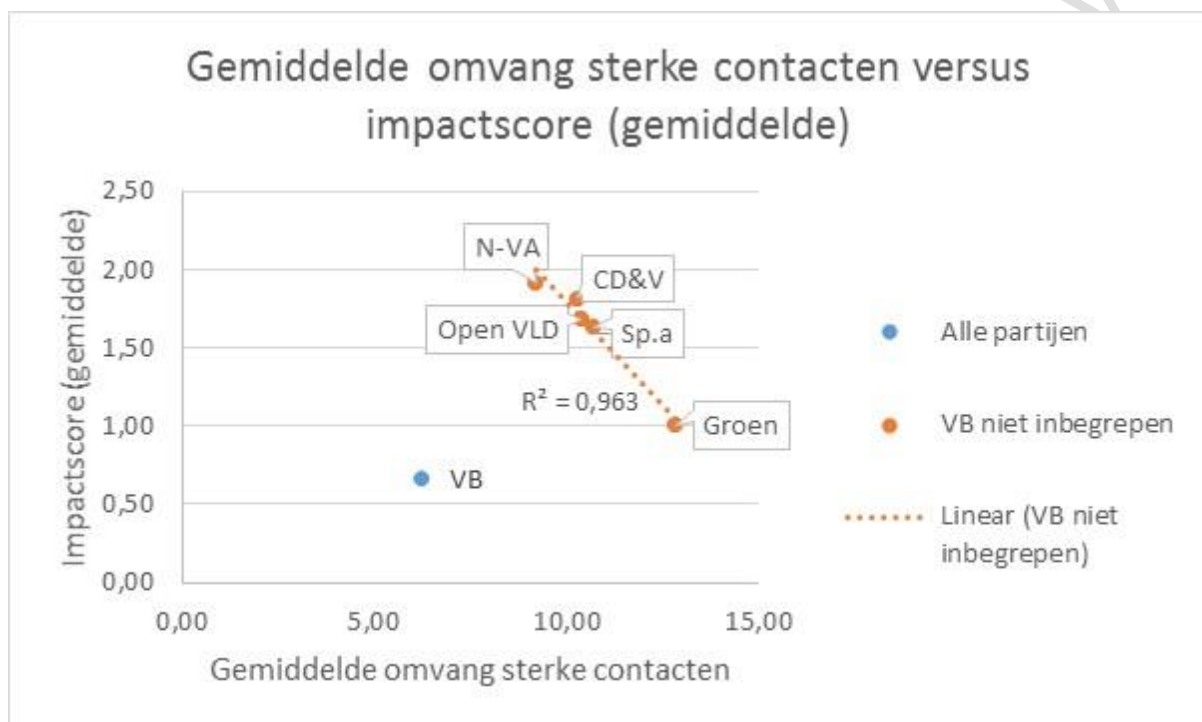

Voor alle bestuurspartijen geldt dat de totale waargenomen impactscore bovengemiddeld hoger is dan op basis van omvang van de sterke relaties in een perfect lineaire samenhang verondersteld mag worden. CD&V kenmerkt zich als meest open partij waarvan de perceptie is dat die openheid veel beïnvloeding met zich meebrengt.

- Ten tweede, de afwijkende positie van Vlaams Belang hier buiten beschouwing gelaten, **de samenhang tussen de gemiddelde aantallen (heel) sterke relaties en de gemiddelde**

¹⁸ De data zijn de gemiddelde scores voor de waarnemingen uit de survey en de interviews.

impactscore is sterk negatief ($R^2=0,96$) (meer openheid in gemiddelde aantallen per capita vertaalt zich in een afname van de gemiddelde impact). Vertaald naar interne congruentie, hoe hoger de variatie van (heel) sterke partij-belangengroepenrelaties, hoe zwakker de gepercipieerde impact van elke (additionele) belangengroep. Groen spant hier de kroon: bovengemiddeld veel sterke partij-belangengroepenrelaties, met een beneden gemiddelde impact. We zien het omgekeerde bij de vier bestuurspartijen waarvan de waarden opvallend dicht bij elkaar liggen.

Met andere woorden, **hoe breder de sterke partij-belangengroepenrelatie, hoe groter de algemene perceptie van beïnvloeding** (door in totaal een bredere waaier van belangengroepen), maar hoe lager de gemiddelde gerapporteerde impact van die steeds breder uitwaaierende partij-belangengroepenrelaties.

Bovendien geven deze analyses aan dat bestuurspartijen wel degelijk een ander profiel vertonen dan beleidspartijen (oppositiepartijen).

II.3.b Kwalitatieve analyse van de overlap van de partij-belangengroepenrelatienetwerken

Brengen we de antwoorden voor beide in dit deel bestudeerde vragen bij elkaar dan is er **sprake van een opvallende overlap op vlak van relatiesterkte en impact voor volgende organisaties: Voka,**

Unizo, ACW/ACV, de Boerenbond en de Gezinsbond. Voor deze organisaties geldt dat ze de door de partijtopleden waargenomen *sterke banden* benutten om een *hoge(re) impact* te realiseren!

Voor de Vlaamse Volksbeweging, de Bond Beter Leefmilieu, het ABVV, het VBO en Cavaria is die samenhang er eveneens maar niet zo uitgesproken of veralgemeenbaar voor alle partijen. **In tegenstelling tot de persistente centrale strategisch-electorale positie die eerste-orde belangengroepen als Voka, de drie standenorganisaties en de Gezinsbond innemen (voor de drie onderzochte facetten van de partij-belangengroepenrelaties), hangt de impact van de tweede-orde belangengroepen vooral af van de totale omvang van de waaier aan belangengroepen waarmee partijen sterke relaties (willen) aanknopen, want bij een toename, is er een veronderstelde daling van hun relatieve inhoudelijke of programmatische impact.**

III. Conclusie

In deze paper gingen we na hoe de partij-belangengroepenrelaties er uit zien, welke vorm ze aannemen en welke impact ze genereren. We bekeken ook in welke mate sterkte, organisatievorm en impact van de gerapporteerde partij-belangengroepenrelaties met elkaar samenhangen. De analyse werd gemaakt op niveau van de onderzoekspopulatie van de zes vertegenwoordigde Vlaamse partijen samen (globale verschijnsel) en op niveau van de individuele partijen (partijspecifieke kenmerken en samenhangen).

Voor alle partijen ‘samen’ constateren we een opvallende samenhang tussen de totale sterkte, vorm en gepercipieerde programmatische impact van de gerapporteerde partij-belangengroepenrelaties in het verkiezingsjaar 2013-2014 (cf. interviewdata)¹⁹. Voor bepaalde types van partijen is die samenhang meer uitgesproken dan voor andere. Vooral bij de klassieke massa- en zuilpartijen, de centrumpartijen en de (bestuurs)partijen is de samenhang opvallend – en het meest uitgesproken voor de centrumpartijen en voor de relaties met de traditionele belangengroepen en

¹⁹ Op basis van de gemiddelden per deelnemer, beperkt die samenhang zich echter tot sterkte en impact (Pearson $R=0,609$). De globale samenhang is echter onbestaande voor sterkte en structurele/georganiseerde vorm (Pearson $R=-0,079$) en negatief voor vorm en impact (Pearson $R=-0,287$). Een betere indicator van de samenhang is de congruentiescore: deze wijst voor alle mogelijke combinaties op een sterk positieve samenhang (resp. Pearson $R=0,686$ voor sterkte*impact ; $R=0,898$ voor sterkte*vorm en $R=0,720$ voor vorm*impact).

middenveldorganisaties, meer specifiek voor de Vlaamse werkgeversorganisaties (Unizo en Voka), de standenorganisaties (Boerenbond, Unizo en ACW) en de Gezinsbond.

De (traditionele) bestuurspartijen zuigen niet alleen het merendeel van de meervoudige contacten naar zich toe, met de betreffende belangengroepen en middenveldorganisaties onderhouden ze (op N-VA na) meer dan gemiddeld structurele en georganiseerde banden²⁰, die –zo blijkt uit de data– tevens een belangrijke totale inhoudelijke impact genereren (en gemiddeld pakken hoger dan de nichepartijen Groen en Vlaams Belang).

In de onderstaande tabel komen ‘traditioneel’ en ‘klassiek’ voor partijen en belangengroepen/middenveldorganisaties samen in het eerste kwadrant. In het eerste kwadrant is driekwart van alle observaties terug te vinden, met een heel sterke centripetale kracht van de twee zuil- en massapartijen CD&V en Sp.a.

Voor Open VLD stelden we vast dat de belangengroepen waarvoor de Vlaamse liberale partijtopleden de sterkste contacten alsook de hoogste impact rapporteerden, zonder uitzondering behoren tot het klassieke of traditioneel verzuilde middenveld (in casu de ideologisch gelinkte werkgeversorganisaties en de zuilgebonden organisaties zoals de Liberale vakbond, de Liberale mutualiteit of het Willemsfonds). Niettegenstaande dit getuigt Open VLD van een relatief grote openheid ten aanzien van een relatief brede waaier van nieuwsoortige belangengroepen.

Als nieuwe bestuurspartij neemt N-VA een tussenpositie: enerzijds rapporteert de partij bovengemiddeld veel sterke contacten, vaak nemen die contacten een niet-georganiseerde vorm aan, en blijft daardoor de impact (behalve voor een tweetal traditionele belangengroepen) uit.

De twee niet-bestuurspartijen Groen en Vlaams Belang blinken uit in breed waaierende partij-belangengroepennetwerken maar die vertegenwoordigen vooral relatief zwakke banden. Ondanks het feit dat de profielen van Groen en VB enorm van elkaar verschillen (op vlak van het aantal en de belangengroepen zelf) zijn de relaties en contacten hier minder vaak structureel van aard. De invloed die van deze relaties en contacten uitgaat is relatief laag tot onbestaande, en veel lager dan voor de vier bestuurspartijen in Vlaanderen.

Onze onderzoeksresultaten bevestigen dus grosso modo het aan het begin van deze paper gepresenteerde schema: het merendeel van de partij-belangengroepenrelaties situeert zich in het eerste en het vierde kwadrant en beide situaties kunnen verschillend getaxeerd worden (overwegend ‘traditioneel’ versus ‘nieuw’). De interne congruentie m.b.t. sterkte, vorm en impact

²⁰ Voor sterkte en structurele/georganiseerde vorm is de Pearson $R=0,851$.

geeft nu betekenis aan de kleurschakering (groen = bovengemiddelde congruentie *op vlak van vastgestelde variatie en de samenhang tussen omvang en impact*, geel = gemiddelde congruentie en rood = beneden gemiddelde congruentie).

		Politieke partijen	
		<i>Traditioneel (bestuursfocus)</i>	<i>Nieuw (beleidsfocus)</i>
Belangengroepen	<i>Klassiek (cf. geïncorporeerd in het politiek systeem)</i>	CD&V Sp.a	N-VA
	<i>Nieuw (incl. bewegingen)</i>	Open VLD	Groen Vlaams Belang

Uit de studie van zowel de survey- als de interviewdata blijkt dus dat tussen de zes partijen **opvallende verschillen in de omvang en sterkte van de programmatisch relevante netwerkrelaties bestaan, maar ook in ideologische oriëntatie, positionering en overlap** (cf. centrumpositie versus niet-centrumpositie of bestuursfocus versus niche/beleidsfocus).

Dat de verschillen tussen de partijen systematisch over verschillende metingen (sterkte, vorm en impact) worden bevestigd, betekent bovendien dat er **geen toeval in het spel** is. Dat die verschillen in congruentieniveaus consistent zijn over de diverse metingen ook geen toevalligheid zijn (want systematisch grootst eensluidendheid bij CD&V, systematisch laagste bij Vlaams Belang (of Groen)) sluit dergelijk toeval eveneens uit en ondersteunt de aanname dat de (traditionele of klassieke) centrum- of bestuurspartijen zich op een andere manier verhouden tot het maatschappelijk, economisch en politiek relevante middenveld dan de (nieuwe) niche- of beleidspartijen.

De partij-belangengroepenrelatienetwerken zijn dermate verschillend dat we elk van hen **een apart label** kunnen toekennen, van klassieke maatschappijbreed ingebedde ‘standenpartij’ tot overwegend in zichzelf gekeerde ‘Vlaams-nationalistische partij’. Deze categorisatie liet ons bovendien toe om **de assumpties te bevestigen over het al dan niet opvallend vaker samenvallen van de drie traditionele partijen met vooral de klassieke belangengroepen en vice versa voor de andere (nieuwe) partijen met vooral de nieuwe belangengroepen**.

De zes vertegenwoordigde Vlaamse partijen krijgen anno 2014 het volgende klassiek aandoende labels toebedeeld:

- CD&V = *klassieke standenpartij*

- N-VA en Open VLD = *klassieke werkgeverspartijen* (incl. zelfstandigen)
- Sp.a = *klassieke socialistische partij* (cf. *Socialistische Gemeenschappelijke Actie*)
- Groen = *Werknemerspartij/milieu + specifieke doelgroepen*
- Vlaams Belang = *Vlaams-nationalistische partij* (regionalistisch).

Tot slot, op basis van dit kwalitatieve onderzoek naar (1) de sterkte van de relaties, (2) de vorm die deze contacten vooral aannemen als (3) de perceptie van de programmatische of inhoudelijke impact van partij-belangengroepenrelaties in het verkiezingsjaar 2013-2014 kunnen we stellen dat **de verzuiling op vandaag nog steeds in heel belangrijke mate doorwerkt.**

WORKING PAPER - DO NOT COPY

Referenties

- Allern, E. H. (2006). *Parties, Interest Groups and Democracy. Political Parties and their Relationship with Interest Groups in Norway*. University of Oslo, Oslo.
- Allern, E. H. (2010). *Political parties and interest groups in Norway*. Essex, UK: ECPR.
- Budge, I., Robertson, D., Hearl, D. (1987). *Ideology, strategy and party change: spatial analysis of post-war election programmes in 19 democracies*. Cambridge: Cambridge University Press
- Celis, K., Schouteden, A., Wauters, B. (2015). Cleavage, ideology and identity. Explaining the linkage between representatives and interest groups. *Parliamentary Affairs*, online version, 1-18.
- Dahl, R. (1982). *Dilemmas of pluralist democracy: Autonomy vs. control*. New Haven: Yale University Press.
- Duverger, M. (1967 [1966]). *Sociologie politique* (2nd ed.). Paris, FR: Presses universitaires de France (PUF).
- Farrer, B. (2012). A theory of organizational choice: Interest groups and parties as substitutable influence mechanisms. *Party Politics*, 18(1), 1-24.
- Farrer, B. (2014). A theory of organizational choice: Parties and interest groups as substitutable influence mechanisms. *Party Politics*, 20(4), 632-645.
- Granovetter, M. (1973). The strength of weak ties. *American Journal of Sociology*, 78(6), 1360-1380.
- Hannah, M. T., Freeman, J. (1984). Structural inertia and organization change. *Administrative Science Quarterly*, 49(2), 149-164.
- Katz, R., Mair, P. (2012). Parties, interest groups and cartels: A comment. *Party Politics*, 18(1), 107-111.
- Knoke, D. (1990). *Political networks. The structural perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kriesi, H. (2010). Restructuration of partisan politics and the emergence of a new cleavage based on values. *West European Politics*, 33(3), 673-685.
- Michels, R. (1962 [1959 [1915]]). *Political parties: A sociological study of the oligarchical tendencies of modern democracy*. New York: The Free Press [Dover Publications, Inc.].

Otjes, S., Rasmussen, A. (2015). The collaboration between interest groups and political parties in multi-party democracies: Party system dynamics and the effect of power and ideology. *Party Politics*, 22(1), 1-14.

Rasmussen, A., Lindeboom, G.-J. (2013). Interest group-party linkage in the twenty-first century: Evidence from Denmark, the Netherlands and the United Kingdom. *European Journal of Political Research*, 52, 264-289.

Schouteden, A., Wauters, B., Celis, K. (2013). Links between MPs and interest groups: a cross-country analysis. Paper presented at the ECPR Joint Sessions, Mainz (Germany).

Selle, P. (1997). Parties and voluntary organizations. Strong or weak ties? In K. Strom, Svasand, L. (Ed.), *Challenges to political parties. The case of Norway*. (pp. 149-166). Michigan: University of Michigan Press.

Thomas, C. (2001b). Studying the political party-interest group relationship. In C. Thomas (Ed.), *Political parties and interest groups: Shaping democratic governance* (pp. 1-23). Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers, Inc.

Van den Brande, A. (1995). Algemene inleiding: Machtige en onmachtige drukingsgroepen. *Res Publica*, 37(1), 5-9.

Van den Brande, A. (1997). *Sociologie van een halve eeuw Belgische politiek*. Leuven: Garant.

Vermoote, K. (2004). *Neocorporatisme als ideologie? Een vergelijkende studie tussen België en Nederland*. Universiteit Gent, Gent.

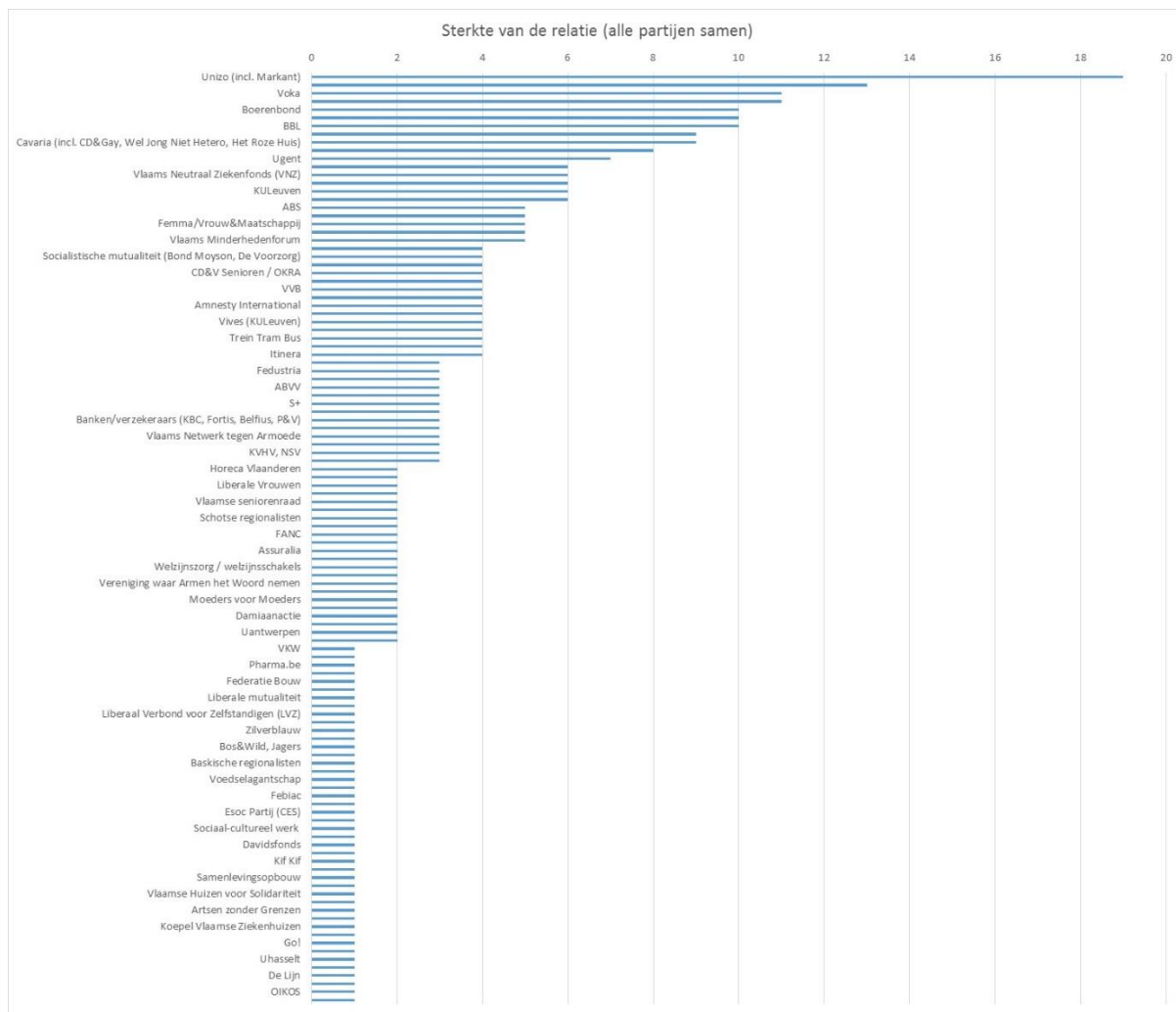
Annex 1: Thematische clusters van belangengroepen en middenveldorganisaties.

Landbouw en visserij (1)
Industrie (2)
Handel en diensten (3)
Vakbonden/werknemers (4)
Werkgevers (zelfstandigen/ondernemers) (5)
Sector- en beroeps/ unies en federaties (6)
Consumenten en klanten (gebruikersgroepen) (7)
Katholieke/kerkelijke (8)
Niet-katholieke/-kerkelijke (9)
Nieuwe levensbeschouwelijke (10)
Kunst- en cultuur / media (11)
Erfgoed (12)
Taalgemeenschap en regionalistisch (13)
Sport/spel/recreatie (14)
Senioren/ouderen (15)
Jongeren/jeugd (minderjarigen) (16)
Opleiding/onderwijs/vorming (17)
Hobby (18)
Natuurbehoud (19)
Milieu/klimaat/duurzaamheid (20)
Dierenwelzijn (21)
Vrouwen (22)
Gender en holebi / gelijke kansen (23)
Migranten/asiel/minderheden (incl. vluchtelingen) (24)
Armen en armoede (25)
Humanitaire (mensenrechten) (26)
Maatschappelijke beweging (democratie, vrijwilligers) (27)
Ontwikkelingshulp (28)
Pro-Europese of internationale (29)
Eurokritische (30)
Mutualiteiten (31)
Verzekering (32)
Bank- en financiewezen (33)
Controle- of toezichthoudend (incl. politie, justitie, hulpdiensten) (34)
Expertise, kennis en onderzoek (35)
Denktanken en consultancy (36)
Gezin/familie (37)
Mobiliteit / verkeer (38)
Welzijn, gezondheid en zorg (39)
Fondsen, stichtingen, steunkanalen en service clubs (40)
Bestuurszaken regionaal, provinciaal, steden en gemeenten (41)

Annex 2: Waarnemingen voor de drie aspecten (sterkte, formalisatiegraad en impact).

Totaal aantal unieke belangengroepen per categorie voor alle deelnemers samen (minstens 2 vermeldingen)*	CD&V (n=22)	N-VA (n=17)	Open VLD (n=15)	Sp.a (n=15)	Groen (n=11)	VB (n=13)	Totaal	Aandeel traditionele partijen	Gemiddeld
Heel sterke contacten (actief)	15	7	8	11	9	13	63	53,97%	10,50
Gematigd sterke contacten (passief)	1	2	3	2	1	1	10	60,00%	1,67
Geen of slechte contacten	2	1	3	2	0	0	8	87,50%	1,33
Totaal	18	10	14	15	10	14			
Aandeel (heel sterke contacten)	83,33%	70,00%	57,14%	73,33%	90,00%	92,86%			
Structureel	5	4	1	2	0	1	13	61,54%	2,17
Georganiseerd	2	0	3	1	0	3	9	66,67%	1,50
Toevallig/niet-georganiseerd	3	2	0	0	0	0	5	60,00%	0,83
Totaal	10	6	4	3	0	4			
Aandeel (structureel)	30,00%	66,67%	25,00%	66,67%	#DIV/0!	25,00%			
Sterke beïnvloeding	4	6	6	9	2	2	29	65,52%	4,83
Matige beïnvloeding	0	0	2	0	0	1	3	66,67%	0,50
Totaal	4	6	8	9	2	3			
Aandeel (impact)	100,00%	100,00%	75,00%	100,00%	100,00%	66,67%			
Opgenomen: voor alle belangengroepen met minstens twee vermeldingen het aantal in elke categorie en het aandeel van de eerste categorie in het totaal (%)						Algemeen totaal	140		
Aantal unieke <u>traditionele</u> belangengroepen (minstens 2 vermeldingen)*	CD&V (n=22)	N-VA (n=17)	Open VLD (n=15)	Sp.a (n=15)	Groen (n=11)	VB (n=13)	Totaal	Aandeel traditionele partijen	Gemiddeld
Heel sterke contacten (actief)	9	3	5	9	6	3	35	65,71%	5,83
Gematigd sterke contacten (passief)	1	1	3	2	1	1	9	66,67%	1,50
Geen of slechte contacten	0	1	0	2	0	0	3	66,67%	0,50
Totaal	10	5	8	13	7	4			
Aandeel (heel sterke contacten)	60,00%	42,86%	62,50%	81,82%	66,67%	23,08%			
Structureel	3	2	1	2	0	0	8	75,00%	1,33
Georganiseerd	1	0	3	0	0	0	4	100,00%	0,67
Toevallig/niet-georganiseerd	3	1	0	0	0	0	4	75,00%	0,67
Totaal	7	3	4	2	0	0			
Aandeel (structureel)	60,00%	50,00%	100,00%	100,00%	#DIV/0!	0,00%			
Sterke beïnvloeding	4	2	4	3	1	0	14	78,57%	2,33
Matige beïnvloeding	0	0	0	0	0	1	1	0,00%	0,17
Totaal	4	2	4	3	1	1			
Aandeel (impact)	100,00%	33,33%	66,67%	33,33%	50,00%	0,00%			
Opgenomen: voor alle traditionele belangengroepen met minstens twee vermeldingen het aantal in elke categorie en het aandeel van de eerste categorie in het totaal (%)						Algemeen totaal	78		55,71%
Groen = aanduiding van bovengemiddelde score									
Aanduiding van overlap tussen absolute en relatieve waarde									
*De aantallen zijn absoluut, dus de som van alle respondenten,									
Omdat de n-deelname verschilt tussen de partijen en er een zeer belangrijke inconsistentie is voor wat betreft de enkelvoudige vermeldingen van heel wat belangengroepen werd in beide tabellen enkel rekening gehouden met die belangengroepen die minstens twee keer werden vermeld (waarvoor dus een minimum aan congruentie bestaat).									

Annex 3: Frequentietabel van de belangengroepen waarmee de (heel) sterke contacten worden onderhouden.

Niets uit deze working paper mag overgenomen, gekopieerd of gereferereerd worden zonder de uitdrukkelijke toestemming van de auteur. Auteursrechtelijke bescherming geldt voor de volledige tekst, de ruwe data, de tabellen en grafieken en alle analyses.

Annex 4 : Detailoutput per partij voor de programmatisch meest relevante belangengroepen.

Naam van de belangengroep(en)/middenveldorganisatie(s) die het meest haar(hun) stempel heeft/hebben gedrukt op de meest centrale thema's in het verkiezingsprogramma 2014: * Voor welke partij vult u deze vragenlijst in? Crosstabulation		Voor welke partij vult u deze vragenlijst in?						Total
Count		CD&V	Groen	N-VA	Open VLD	Sp.a	Vlaams Belang	
Naam van de belangengroep(en)/middenveldorganisatie(s) die het meest haar(hun) stempel heeft/hebben gedrukt op de meest centrale thema's in het verkiezingsprogramma 2014:	?? (Unizo, Voka)	6	6	8	5	6	3	34
	11.11.11	0	0	1	0	0	0	1
	ABS	0	1	0	0	0	0	1
	ABVV	0	0	0	0	0	1	1
	ABVV Jongeren	0	0	0	0	1	0	1
	ABVV Jongeren/ Youths Soc Mut	0	0	0	0	1	0	1
	ABVV/Soc Mut	0	0	0	0	1	0	1
	ACV, Voka, Unizo en VBO	1	0	0	0	0	0	1
	ACW	0	1	0	0	0	0	1
	ACW (koepel)	1	0	0	0	0	0	1
	ACW, BB en Unizo	1	0	0	0	0	0	1
	ACW, BB, Unizo	1	0	0	0	0	0	1
	ACW, Boerenbond, Unizo, Gezinsbond	1	0	0	0	0	0	1
	ACW, Unizo, BB (maar ook Guimardstraat en Gezinsbond)	1	0	0	0	0	0	1
	ACWIACV	1	0	0	0	0	0	1
	BB, ACW en Unizo (de partijstanden)	1	0	0	0	0	0	1
	BBL (leefmilieu)	0	0	0	0	1	0	1
	BBL (ook vakbonden)	0	1	0	0	0	0	1
	BBL, 11.11.11 en vakbonden	0	1	0	0	0	0	1
	Beweging.net	1	0	0	0	0	0	1
	Boerenbond	1	0	0	0	0	0	1
	Cavaria	0	0	0	1	0	0	1
	Cavaria/Wel jong niet Hetero	0	0	1	0	0	0	1
	Communautaire bewegingen in BXL	0	0	0	0	0	1	1
	De niet-standen	1	0	0	0	0	0	1
	Europese Groene Partij	0	1	0	0	0	0	1
	Europese zusterpartijen	0	0	0	0	0	1	1
	FOV, Socius (belangenbehartigers)	0	1	0	0	0	0	1
	FRONTEX (vrij verkeer van personen)	0	0	0	0	0	1	1
	geen specifieke	0	0	0	1	0	0	1
	Geen specifieke	0	1	0	0	0	0	1
	Geen sturing	0	0	0	0	0	1	1
	Gezinsbond	1	0	0	0	0	0	1
	Gezinsbond, VVB en Unizo	0	0	0	0	0	1	1
	GRIP (gehandicaptensector)	0	0	0	0	1	0	1
	Groen*	0	1	0	0	0	0	1
	Individuele academici (geen BGO as such)	0	0	0	1	0	0	1
	Jong Groen	0	1	0	0	0	0	1
	Natuurpunt	0	0	1	0	0	0	1
	NSVVKVHV (VVB)	0	0	0	0	0	1	1
	OVSO (en Voka)	0	0	1	0	0	0	1
	Sociale partners	0	0	0	0	1	0	1
	Socialistische mutualiteit	0	0	0	0	1	0	1
	Socialistische mutualiteit (Bond Moyson)	0	0	0	0	1	0	1
	Socialistische mutualiteiten	0	0	0	0	2	0	2
	Testaankoop	0	0	0	0	2	0	2
	Unizo	1	0	0	0	0	0	1
	Unizo (naast Voka, VBO, ACLVB en LHM)	0	0	0	1	0	0	1
	Unizo, BB en ACW (+ Gezinsbond en Zorgnet Vlaanderen)	1	0	0	0	0	0	1
	Unizo, Boerenbond, ACW	1	0	0	0	0	0	1
	Unizo, Boerenbond, ACWIACV	1	0	0	0	0	0	1
	Unizo, Voka	0	0	1	0	0	0	1
	Vives	0	0	0	0	0	1	1
	Vlaams patiëntenplatform (200 verenigingen en organisaties)	0	0	0	1	0	0	1
	Vlaamse Volksbeweging	0	0	0	0	0	2	2
	Vlaamse werkgeversorg. (Voka), VVB	0	0	1	0	0	0	1
	Vluchtelingenwerk Vlaanderen (asielmigratie)	0	0	0	0	1	0	1
	Voka	1	0	2	0	0	0	3
	VOKA	0	0	0	4	0	0	4
	VOKA (+ Unizo)	0	0	0	1	0	0	1
	Voka (+ VBO)	0	0	0	1	0	0	1
	Voka (Unizo, Gezinsbond, de Haven)	0	0	1	0	0	0	1
	Voka, Unizo	0	0	1	0	0	0	1
	Voka, Unizo, Cavaria	0	0	1	0	0	0	1
	Voka, VBO, Unizo, CM en Zorgnet Vlaanderen	0	0	1	0	0	0	1
	Voka/Unizo	0	0	0	1	0	0	1
	VSKO	0	0	0	1	0	0	1
	VSOA (justitiepersoneel)	0	0	0	1	0	0	1
	VVB	0	0	0	0	0	1	1
	VVB (actiegroep Splits Sociale Zekerheid)	0	0	0	0	0	1	1
	Zij-Kant	0	0	0	0	1	0	1
Total		23	15	20	19	21	15	113

Annex 5: De impact van meer of minder sterke partij-belangengroepenrelaties.

	CD&V	N-VA	Open VLD	Sp.a	Groen	VB
Omvang (gemiddelde)	10,29	9,21	10,40	10,70	12,84	6,26
Omvang (totale n)	83,5	57	32,5	52,5	35,5	40
Impactscore (gemiddelde)	1,81	1,91	1,68	1,63	1,01	0,66
Impact (totale n)	34	26,5	24,5	24,5	9,5	12

WORKING PAPER - DO NOT COPY